

ATEITIS

1952 M.

SPALIS

NR. 8

TURINYS

PERSITVARKYMAI

Su šiuo numeriu iš "Ateities" redakcijos kolektyvo pasitraukė **Danutė Aleksandravičiūtė**. Ji išvažiavo studijuoti į St. Joseph (Mount St. Joseph, Ohio) kolegiją. "Ateities" redakcijoje ji išbuvo dvejus metus, sąžiningai ir uoliai atlikdama visus darbus ir tuo prisidėdama prie žurnalo tobulėjimo bei augimo. Kartu "Ateityje" ji pradėjo reikštis ir savo beletristika, šiais metais atspausdindama pirmąją novelę.

Mielai mūsų redakcijos kolegei dėkojame už visą bičiuliškumą ir tą rūpestingą darbą, įdėtą į mūsų žurnalą. Jai linkime kuo geriausios sėkmės mokytis, prašome ir toliau nepamiršti "Ateities", kartu gyvai jungtis į studentų ateitininkų veiklą.

Džiaugiamės, kad į redakciją sutiko įeiti **Kęstutis Kudžma**, studijuojąs St. John universitete visuomeninius mokslus. Jis pasižymėjo universitete kaip uolus ir veiklus studentas, taip pat bendradarbiauja "Darbininke".

Rugsėjo 1 d. iš "Ateities" administratoriaus pareigų, norėdamas atsidėti kitai visuomeninei veiklai, pasitraukė **Dr. A. Škėrys**, administravęs žurnalą nuo 1951 m. sausio mėn. Sunkios tai buvo pareigos, — reikėjo nuolat telkti lėšas, — bet jis su užsidegimu darbavosi, kad mūsų žurnalas galėtų išeiti kas kartą tobulėsnis ir gražesnis. Dėkodami **Dr. A. Škėriui** už įdėtą darbą "Ateitin", linkime ir toliau nepamiršti mūsų žurnalo ir mūsų jaunimo.

Iš **Dr. A. Škėrio** administratoriaus pareigas perėmė **kun. Viktoras Dabušis**, didis jaunimo bičiulis, vienas iš "Darbininko" redaktorių. Labai džiaugiamės, kad jis atėjo šią sunkią valandą pagelbėti mūsų "Ateičiai" ir, linkėdami kuo geriausios sėkmės, kartu tikime, kad jo administruojama "Ateitis" galės augti, stiprėti ir tvarkingai pasiekti skaitytojus.

Redakcija

Kun. V. Dabušis — Teatinie Tavo Karalystė	169
Nauja Ateitininkų Federacijos Vadovybė	170
Maironis — Neapleiski mūsų (eil.)	171
Daiva Nauragytė — Vakaro melanchlija, šv. Pranciškaus malda (eil.)	171
Alb. Baranauskas — Mergaičių logika (tęsinys iš praeito numerio)	173
G. Buračaitė — Vakaras (eil.)	173
Prof. A. Šapoka — Universitetai ir jų kilmė	175
A. B. — Studentai ateitininkai stovyklavo	178
V. Kreiviškis — Pax Romana kongresas	180
Ada Karvelytė — šv. Judas Tadas (eil.)	181
Daiva Nauragytė — Tėviškės ruduo (eil.)	181
Rabindranath Tagore — Ištrėmimo kraštas	181
Kasdieniniai rūpesčiai (pastabos, pastabėlės)	182
Liuda Širmulytė — Vakaras prie televizijos	183
Pas didžiuosius žmones	184
G. Buračaitė — Mažas lapelis (eil.)	184
Vytautas Barisas — Paukščiai skrenda į pietus	185
Zaiskime	185

SPORTAS

K. Ganvytas — Futbolo šachmatai	186
K. G. — šuolis į upę atstato bažnyčią	186
KREIVOS ŠYPSENOS	187

DARBAI IR ŽMONĖS

Pr. Naujokaitis — Saulės laikrodžiai	188
Įsigykime savas stovyklas	190
PLAČIAME PASAULYJE	191

Viršelio pirm. puslapyje — Rudens gėlė — mergaičių sporto pamoka Lietuvoje, nuotrauka V. Augustino.
Viršelio 4 psl. — dail. T. Valiaus iliustracija.

1952 METAI

SPALIS-OCTOBER

NR. 8

LIETUVIŲ KATALIKIŠKOJO JAUNIMO ŽURNALAS

VYR. REDAKTORIUS — Paulius Jurkus

REDAKCIJOS KOLEKTYVAS: A. Bendoriūtė, J. Baužinskas, K. Kudžma, G. Macelytė.

Redakcijos ir administracijos adresas:

"Ateitis", 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y., U. S. A.

PRENUMERATA metams: \$4.00 pagal U. S. dol. kursą

Garbės prenumerata metams \$10.00.

Atskiro nr. kaina 40 ct.

LITHUANIAN CATHOLIC YOUTH MAGAZINE

Published monthly, except July and August, by the

Lithuanian Catholic Youth Association "Ateitis",
680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y.

Subscription \$4.00 per year.

Single copy 40 cents.

Entered as second-class matter at the post office at Brooklyn, New York, March 31, 1950 under the Act of March 3, 1897.

ATEITIS

LIETUVIŲ KATALIKIŠKOJO JAUNIMO ŽURNALAS

EINA NUO 1911 M.

SPALIS

1952 M., NR. 8

TEATEINIE TAVO KARALYSTĖ

KUN. V. DABUŠIS

Šiais maldos žodžiais mes prašome, kad Dievo Karalystė ateitų į mūsų žemę, kad čia Dievas ir Jo įstatymai būtų visų pripažinti, gerbiami ir jais gyvenama.

Jeigu šiandien milijonai žmonių be tėvynės, be pastogės, be tikros ateities kenčia baimę ir neviltį, tai yra dėl to, kad tai padarė pats žmogus, kuriam nieko nėra šventa, kuris nepripažįsta aukščiausio autoriteto.

Pradžioje Dievas iš chaoso sutvėrė tvarkos ir grožio pasaulį, kuriame žmogų padarė tarsi kunigaikščiu, karalium. Amžių bėgyje žmogus daugelį atvejų vėl privėdė prie chaoso. Tada vėl kreipė akis į Dievą, kad grąžintų tvarką ir tikrąją šviesą. Daugelį atvejų Dievas davė žmogui atamos taškus. Jau ant Sinajaus kalno, duodamas Mozei 10 įsakymų, pagrindė žmogaus gyvenimo kelią.

Vesdamas per patriarchus ir pranašus, taškų grandinę atbaigė, kai ant Taboro kalno persimainymo metu pasakė apaštalams: — „Štai mano mylimasis sūnus, jo klausykite“ (Mk. 9, 6). Kitaip tariant, Kristui priklauso vadovaujantis vaidmuo pasaulyje. Jis yra pasaulio Valdovas ir Viešpats — Karalius.

Senajame šv. Rašto Testamente yra daug pranašysčių apie ateisiantį Mesiją, pasaulio Gelbėtoją. Karalius Dovydas psalmėj sako: „Viešpats tarė mano viešpačiui: Sėskis mano dešinėje, kolėi aš nepadarysiu iš tavo neprietelių tavo kojomis pakojo“. (Ps. 109)

Arkangelas Gabrielius, skelbdamas Marijai Kristaus gimimą, sakė: „Jis bus didis ir vadinsis Aukščiausiojo sūnumi. Viešpats Dievas duos jam jo tėvo Dovydo sostą; jis karaliaus Jokūbo namuose per amžius ir jo karaliavimui nebus galo“ (Luk. 1, 32-33).

Ir pats Kristus tai pripažįsta. Kai Pilotas paklausė, — Ar tu esi Karalius, — Kristus atsakė: — „Tu pats sakai, aš esu Karalius“, (Jon. 18, 37) tik mano karalystė nėra tokia, kokią jūs suprantate. Jeigu karalius Erodas matė Kristuje savo konkurentą, tai tik dėl to, kad jis nesuprato, kas bus Kristaus ir kokia jo karalystė. Kristus teisme prieš Pilotą aiškiai pasakė: — „Mano karalystė ne iš šio pasaulio, jei mano karalystė būtų iš šio pasaulio, mano tarnai juk kovotų, kad nebūčiau įductas žydams, bet dabar, mano karalystė ne iš čia“. (Jon. 18, 36.)

Ne žmonių kūnams valdyti Kristus buvo siųstas, bet jų širdims, jų protams, jų sieloms. Kristaus Karalystė nors ir yra žemėje, bet ji nėra žemiška. Žemiškųjų valdovų pareiga rūpintis žmonėmis, jų žemiška gerove ir tvarka.

Kristaus Karalystė siekia aukščiau. „Aš tam gimiau ir tam atėjau į pasaulį, kad liudyčiau apie tiesą; kas yra iš tiesos, klauso mano balso“ (Jon. 18, 37). Amžinosios tiesos įgyvendinimas žmonių tarpe yra jo mokslo uždavinys, protus ir širdis palenkti amžinajai tiesai, pagal kurią gyvendamas žmogus laimės amžinąjį gyvenimą, kitaip tariant, sielos išganymą. Tad Kristaus Karaliaus uždavinys yra sielų išganymas — žmonių amžinoji gerovė.

Kad žmonės nepainiotų jo kaip karaliaus titulo su žemiškais reikalais, jis žemiško karaliaus titulo net vengia (Jon. 6, 15) ir pasirenka Gerojo Ganytojo vardą. (Jon. 10, 11)

Išrinkta nauja Ateitininkų Federacijos Vadovybė

Vyr. Rinkimų Komisija, pravedus korespondentiniu būdu rinkimus, paskelbė naują Ateitininkų Federacijos Vyriausiąją Vadovybę:

Ateitininkų Federacijos Vadas — prof. Simas Sužiedėlis;

Tarybos pirmininkas — prof. dr. J. Meškauskas;

Tarybos nariai: prof. dr. Zenonas Ivinskis, prel. Jonas Balkūnas, prof. dr. Pranas Padalskis, dr. Agota Šidlauskaitė, prof. dr. Vitas Manelis, dr. Ona Labanauškaitė, kun. Kazimieras Juršėnas, prof. Balys Vitkus, Dr. Antanas Šerkšnys, L. Dambriūnas;

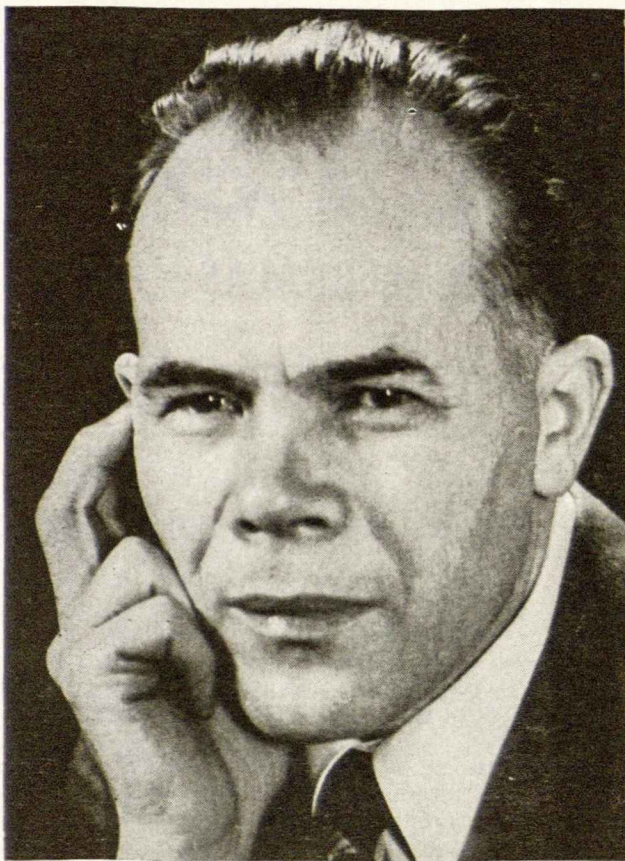
Kontrolės Komisijos pirmininkas — Stasys Lušys;

Garbės Teismas: prof. J. Graurogkas, dr. A. S. Bačkys, Leonardas Šimutis.

* * *

Prof. Simas Sužiedėlis, naujasis Federacijos Vadas, gimė 1903 m. Petrapilyje, augo Vilniaus krašte, mokėsi Vilniuje ir Kaune, baigė istorijos studijas V. D. Universitete, kurį laiką mokytojavo Rygos lietuvių gimnazijoje ir Kėdainiuose, dirbo Lituanistikos Institute, buvo Mokslo Akademijos gen. sekretorius, tuo pačiu metu V. D. Universiteto Filosofijos fakult. dėstė naujųjų laikų istoriją, parašė keletą mokslinių veikalų (Lietuvos ir Livonijos konfliktas, Vytautas Didysis, Kautynės ties šiauliais, Vyt. Didysis ir jo žygiai), aktyviai dalyvavo kat. spaudoje, dabar yra "Darbininko" vyr. redaktorius.

Ji at-kus įstojo pirmose gimnazijos klasėse, ėjo įvairias pareigas, kartu veikė ir pavasarininkuose, Reino konferencijoje 1947 m. išrinktas į Fed. Tarybą.

Prof. Simas Sužiedėlis, naujai išrinktas At-kų Federacijos Vadas. Nuotr. V. Maželio

Jei Kristus vengė žemiškojo karaliaus titulo, tai ne-reiškia, kad jis neturėjo teisės tvarkyti žemiškus reika-lus. "Man ducta valdžia danguje ir žemėje", (Ma. 28. 18) — sako jisai apaštalams.

Šv. Povilas apaštalas sako: "Mus... Dievas... pa-kėlė į savo meilę; Sūnaus karalystę... per jį sutverta visa danguje ir žemėje, matomi ir nematomi dalykai, ar tai sostai, ar viešpatystės, ar kunigaikštystės, ar val-džios; visa sutverta per jį ir jam". (Kol. 1, 15-16)

Kristus pirmon eilėn pasirinko tvarkyti proto, šir-dies, valicos ir sielos reikalus. Kai žmogaus protas, valia ir širdis paklus jo Karalystės įstatymams, tada ir visi žemiškieji dalykai bus žmogaus tvarkomi taip, kaip jis nori. Nes juk protas ir valia valdo visus žemiškuosius reikalus. Šita prasme Kristus yra ir visų žemiškų da-lykų karalius.

* * *

Tiesa yra viena — objektyvi tiesa. Kai žmogaus min-tys atitinka daiktų realybę, yra tiesa. Priešingai — bus klaida. Kai žmogaus žodžiai atitinka mintims, yra tiesa. Priešingai — bus melas. Šios objektyvios tiesos nešėjas — karalius buvo Kristus. Ir todėl jo Karalystė apėmė visą pasaulį, visus laikus ir visus žmones.

Tik dėl šios objektyvios tiesos įgyvendinimo aukojo-si šimtai tūkstančių kankinių ir šventųjų.

Jeigu šiandien pasaulis kenčia, tai tik dėl to, kad dau-velis pasaulio valdovų ir ponų yra šios tiesos atsi-žadėję.

* * *

Napoleonas savo amžiaus gale, būdamas šv. Elenos

saloje, draugams sakydavo: "Aš mokėjau suburti karius į vieną bendrą šeimą, aš galėjau uždegti juos karo žy-giui, ir jie klusniai eidavo per neperžengiamus Alpių kalnus, bet aš neturėjau tos jėgos, kad meilė man išlik-tų amžinai mano karių ir mano tautiečių širdyse."

Kitaip buvo su Kristumi. Jis patraukė prie savęs savo tautos vyrus, jis uždegė juos, ir jo įžiebta ugnis, pa-garba ir meilė jam tęsėsi per kartų kartas iki mūsų lai-kų ir tęsis amžinai. "Ir tik dabar aš suprantu Kristaus įtaką žmonių širdims, nes jis skelbė dieviškąją tiesą ir meilę, kuri lygiai privaloma ir galingajam ir silpnajam, turtingam ir skurdžiui. Iš to visa karališkoji galybė".

Kristaus karaliaus šventė yra pati jauniausioji sesė katalikų Bažnyčios paskelbtų švenčių tarpe. Popiežius Pijus XI 1925 metais, įvesdamas šią šventę visam kata-likų pasaulyje, norėjo sujungti visus tikinčiuosius į bend-rą kovą prieš pasaulio dvasią, pažadinti tikinčiųjų šir-dyse norą kurti tikrai krikščionišką pasaulį, kurio val-dovas ir visų veiksmų centras būtų Kristus. Tai yra tar-tum pakartojimas ir paryškinimas šv. Tėvo Pijaus X iškelto šūkio "Visa atnaujinti Kristuje".

Katalikiškasis jaunimas ypač nuoširdžiai turi įsigi-linti ir perprasti Kristaus Karaliaus šventės mintį, su-prasti, kad šalia šių dienų civilizacijos, technikos ir moks-lo pažangos reikia ugdyti ir stiprinti žmogaus moralines vertybes, meilę Kristui ir jo atneštai tiesai, kad jis ir jo tiesa viešpatautų paskirų asmenų, šeimų, mokyklų, visuomenės ir valstybės gyvenime. Su juo ir jame kiek-vienas žmogaus darbas turi būti pradėtas ir baigtas.

Teesie Tavo valia kaip danguje, taip ir ant žemės!

NEAPLEISKI MŪSŲ

Neapleiski mūsų, Motinėle,
Kuri neapleidi Aušros Vartų,
Mums širdis sopančias išgėlė,
Užtark užtarus mus tiek kartų,
Taip daug gali pas Visagalį,
Užtark vargingą mūsų šalį.

Per amžius, Motin, stebuklingai
Globojai mūs tėvus ir gynei,
Būk ir vaikams jų maloninga,
Laisvės dienas gražink Tėvynei.
Taip daug gali pas Visagalį,
Užtark vargingą mūsų šalį.

(Maironis)

VAKARINĖ MALDA

Nuotr. K. Daugėlos

Daiva Nauragytė

VAKARO MELANCHOLIJA

Tartumei faunas, fleitą pametęs,
Atslenka vakaras,
Seno kaštano lapai praretę
Renka jo ašaras.

Saulės netekusį dangų apklojo
Skaros sudriskusios.
Ašaros gelstančią smilgą priplojo
Žemėn nutiškusios.

Liūdintis vakaras slenka alėjomis,
Vietos nerasdamas;
Žiūri pro langą išblyškęs tylėjimas
Vienumą nešdamas.

Krisdami lapai graudžiai skaičiuoja
Ilgesio valandas.
Vienuma skundžias ir aimanuoja
Vienišas vakaras...

ŠV. PRANCIŠKAUS MALDA

O Viešpatie, pažvelk į savo tarną
Ir padaryk mane Tu įrankiu Tavos taikos,
Žinau, esu nevertas, bet man leiski skleisti meilę
Tenai, kur rausias šaknys neapykantos klaikios.

O leisk man nešti skriaudžiamiesiems atleidimą,
Ir duoki man tikėjimo ugnies nunešti ten, kur
[abejonė,

Aš noriu viltimi užliet širdžių nusiminimą,
Į tamsumas pažerti Tavo dieviškos šviesos
[malonę.

Ne tiek pačiam leisk suraminimo jieškoti,
Kiek, Mokytojau, leisk raminti liūdinčias širdis.
Suteik ne tai, kad būčiau suprastas, bet kad

[suprasti
Galėčiau tuos, kuriuos, be užtarimo slegia
[neviltis.

Mielasis Viešpatie, suteik, kad nejieškočiau,
Kad kas mane mylėtų, nes trumpai mes čia
[keliaujam,

Bet leisk, kad savo brolių - artimų mylėčiau,
Nes tiktai duodami mes gaunam.

MERGAIČIŲ LOGIKA

A. BARANAUSKAS

(Tęsinys iš Nr. 7)

Jis iš paskutiniųjų stengėsi perrėkti savo kaltin-
tojus:

— Kokia, galų gale, čia mano kaltė — ar aš sa-
kia, kad ji nusirašė? Aš ir pats nukentėjau!

Klasėje sugriaudė juokas.

— Kriaušaitis gavo penkis, o tu — su dviem mi-
nusais! Valio, Kriaušaitis!!

Pagavę Kriaušaitį, jie išmetė jį tris kartus į viršų su
dideliu entuziazmu, nors susigrūdime jis kažkam ir
įspyrė netyčiomis į nosį.

— Jūs visi pavyduoliai! — metė jiems į akis Dau-
mantas. — Jūs pavydite man, kad aš geriau už jus
mokausi!

Tuo metu klasėn įėjo, seniūnas ir, išgirdęs jo žo-
džius, ramiai atsakė:

— Klausyk, Jurgi! Štai Kriaušaitis mokosi geriau
už tave patį, o kas jam pavydi? Jis niekam neužkliū-
va. O su tavim jau baigta: laurus nusinešė Kriaušai-
tis, o tu dabar — balionas! Prakirskit lubas, išleiskit
jį oran!

— Kriaušaitis, dar aplamdytas po audringų ovacijų,
krito ant suolo ir pradėjo juoktis, kaip dar niekas jo
nematė juokiantis. Kartodamas "Prakirskit lubas!
Prakirskit lubas!", jis raičiojosi neatgaudamas kva-
po ir šaudydamas pirštais, kaip iš pistoleto, — kur
ir kada jis galėjo pasiekti tokio tobulumo šiame reta-
me mene? Jo linksmybė užkrėtė visus, ir klasė pasi-
darė kaip beprotnamis. Seniūnas tarė vienam iš savo
artimųjų:

— Matysi, dabar Kriaušaitis pasidarys vyrukas!

— Taip, taip, — atsakė draugas, gėrėdamasis jo
išmintimi.

Seniūnas gal truputį ir perdėjo, tačiau šiaip ar
taip toks sukrėtimas turėjo palikti pėdsakus nevieno
gyvenime.

Skaudžiausiai jį pergyveno Julija Šermukšnytė.
Ji kentė ne vien morališkai: kitą dieną jos nebuvo
klasėje, paaiškėjo, kad ji serga, o po poros dienų dak-
taras nustatė plaučių uždegimą. Mokiniai tuoj pra-
dėjo ją lankyti, tačiau Daumantas nepasirodė nė kar-
to. Kai galų gale mergaitės neiškentusios užsiminė
apie jį, Julija paprašė jai nekalbėti apie žmogų, ku-
riam ji atnešė nelaime, ir pareiškė nenorinti "būti
kliūtis jo gyvenimo kelyje". Liga ją išlaikė kambary-
je visą mėnesį.

Antrasis iš likimo paliestųjų buvo Jurgis Dau-
mantas. Tiesą pasakius, jį ne tiek prislėgė klasės
pyktis, kiek nesėkmė lenktynėse dėl pirmojo mokinio
vietos. Nors jo santykiai su klase pasikeitė iš pagrind-
ų, tačiau savyje jis pasiliko tas pats. Į įžeidimus
atsakinėdavo patraukdamas pečiais, į priekaištus —
ironiška šypsena; nesistengė nieko įtikinėti arba lenk-

Praeitam numeryje autorius pasakoja, kaip į
Zolyno gimnaziją atvyksta mokinys iš Kauno.
Per istorijos pamoką jis — Daumantas — išky-
la visų akyse, papasakodamas mokytojui, kaip
norėjo nužudyti Karolį Didįjį. Tuo jis išgelbsti
nuo dvejeta Juliją Šermukšnytę ir su ja susi-
draugauja. Vakaraus su ja eina pasivaikščioti į
miesto sodą. Daumantas pradeda kopti į klasės
pirmuosius mokinius, susirungia su Kriaušaičiu,
tyliu ir užsidariusiu mokiniu. Imtynes stebi kla-
sė, ypač seniūnas. Artėjant matematikos raš-
to darbui. Daumantas stropiai mokosi. Per rašo-
majį darbą, jis pasiunčia "špagalką" Julytei.
Mokytojas, ištaisęs rašomuosius, suseka, kad
vienas nusirašė. Klasėje reikalauja prisipažinti.
Daumantas stoja ginti savęs ir tuo išduoda Ju-
lytę. Per pertrauką klasė jį užpuola, vadina bai-
liu, liepia eiti Julijos atsiprašyti.

ti savo pusėn. Klasės nuomonė jam nustojo reikšmės.
Apie Julytę jis niekad neužsimindavo.

Tačiau, kas žino, gal jo abejingumas ir nebuvo
toks natūralus, kaip atrodė; gal po juo slėpėsi kas
nors dar skaudesnis ir už pažeistą mokinio ambiciją...
Niekas to nematė nė nežinojo, nors laikam tai buvo
įdomu. Sakysim, seniūnas, iš vis labai susidomėjęs
šiuo įvykiu, kartą neiškentė ir ėmė kamantinėti vie-
ną iš savo vaikystės draugų, kurio akylumą jis labai
vertino.

— Kaip manai, kodėl Daumantas nerodo akių pas
Julytę? Aš tikras, kad ją tebemyli.

— Žinoma, kodėl — iš išdidumo. O kaip tu gal-
vojai?

— Šiaudai! — atsakė seniūnas. — Nemaniau, kad
tu toks kirvis. Jo savigarba būtų daugiau laimėjusi,
jei po pamokos būtų Julytę didžiadvasiškai atsiprašęs,
— t. y. su visu maišu didžiadvasiškumo. Čia kas kita.

— Nepūsk man į ausį! — sušuko išžiūdęs jo vai-
kystės draugas. — Bijo, kad neišvartytų lauk, kad gali
jo nepriimti! Pats žinai, kad prašė mergaičių nekal-
bėti apie jį.

— O! — palingavo galva seniūnas. — Ir kaip dar
priimtų. Matytum, pati imtų atsiprašinėti... Jis tai
žino, bet jam gėda, gėda! Nedrįstų jai į akis pažiū-
rėti. Nemanyk, kad jis toks krienas, kaip atrodo!

Nežinia, kiek tiesos buvo seniūno žodžiuose, ta-
čiau jam kartais iš tikrųjų pavykdavo nesunkiai pa-
stebėti tai, ko kiti visai nepastebėdavo. O stebėti jam
visada buvo didelis malonumas. Sakysim, jis dabar
nepaleisdavo iš akių Kriaušaičio, kurį įvykis taip pat
gerokai paveikė ir, ačiū Dievui, visai į gerąją pusę!
Atrodė, kad tas homeriškas juokas po ovacijų išsprog-
dino kiautą, ikšiol jį skyrusį nuo pasaulio. Nors jis
tebebuvo tylus ir nedrąsus, tačiau kažkuriame veido
kamputyje tai ir užsiliko neišdildoma juoko raukšlė.
Jis išmoko pasisveikinti su draugais ir nusišypsoti
kiekvienam, kas į jį pasižiūrėdavo. Seniūnas ilgai darė
kažkokias išvadas iš kiekvieno jo poelgio, kol galų
gale jam nušvito galvoje; vieną dieną jis priėjo prie
Kriaušaičio ir tarė be jokios įžangos:

— Ką, eisim šiandien aplankyti Šermukšnytės?

Kriaušaitis krūptelėjo.

— Kodėl?

— Kam dar klausinėji — kodėl? Man atrodo, kad
apie ją ne tik galvoji, bet ir sapnuoji. O suolų nega-
dink — valdžios turtas.

Kriaušaitis delnu uždengė išpiaustytus inicijalus:
J. Š.

— Klausyk... — išsigandęs pradėjo jis.

— Ar tau bus patogų ketvirta valanda? Uželsiu;
eisim drauge.

G. Buračaitė

V A K A R A S

Rasotos žemės išverktas akis
 Užmerkė vakaras, sunkus kaip rūpestis.
 Užliejo sodą tyluma, —
 Tu man tylėdamas kalbi.

Dienos garsai žieduos užmigo,
 Užmigę miega amžinai.
 Rytoj skardens už juos kiti
 Žemelė ateičiai plati.

Rytuose mūsų bėga kelias
 Ką jis atneš — geltonu rūbu aprėdys.
 O gal nuskins dar tebežydinčius pavasarius
 Ankstybas, šaltas lapkritys?

— Gerai.

— Užsidėtum nors kaklaraištį, moli!

Ketvirtą valandą jie jau buvo pas Julytę, sėdinčią fotelyje salionėlio kampe. Ji labai apsidžiaugė nelauktais svečiais. Seniūnas buvo geroje nuotaikoje ir papasakojo keliasdešimt anekdotų. Juokėsi Julė, juokėsi ir Kriaušaitis, nors užkalbintas jis taip susipainiodavo, kad imdavo bala žino ką pasakoti. Laikas praėjo greitai ir labai įdomiai; jie atsisveikino jau gerai sutemus.

Po poros dienų Kriaušaitis išdrįso aplankyti ligonę pats vienas. Netrukus jis ten pasidarė nuolatinis svečias: ateidavo, šypsodamasis valandėlę pasėdėdavo ir išeidavo. Jo vizitai nepraėjo nepastebėti. Klasė tuo metu jau buvo šiek tiek apsipratusi su Daumantu, kurio šalta laikysena pamažu nuginklavo jo aršiausius priešus, ir visi pradėjo su kažkokiu džiaugsmu ir pasitenkinimu kalbėti apie netikėtai pasirodžiusią Kriaušaičio dorybę — ligonių lankymą. Mergaitės ėmė sukti galvas dėl šios naujos draugystės pobūdžio, būdamos tikros, kad po tokios tragedijos Šermukšnytei liko tik viena išeitis — stoti į vienuolyną, kaip Loreta. Tačiau niekas negalėjo pasakyti ko nors tikresnio — Kriaušaitis tebebuvo paslaptin-gas, kaip anksčiau. Matydamos, kaip jis kasdien kalbasi su sargu, kažką jam neša ir kažką iš jo parsineša, jos pamėgino ir Kriaušaičio paslaptį veržtis iš šios pusės. Jos tardė sargą per visą ilgąją pertrauką, tačiau senis buvo tylus, kaip miškas vidunaktį, ir joms tepasakė, turįs nebrangia kainą kelias poras moteriškų batukų, kuriuos galima pamatyti jo bute, tik žinoma, patylomis, kad nesužinotų gimnazijos administracija.

Tarp kitko, vaizba tada žydėjo visur, nes maitinimasis jau senai buvo sunkiai išsprendžiama problema. Tai jautė kiekvienas, tačiau labiausiai tie, kurių sveikata reikalavo geresnio ar specialaus maisto; ligoniams tikrai nebuvo didesnio pasirinkimo, kaip tarp duonos ir bulvės. Gailestingosios mergaičių širdys greitai pajuto, kad sergančiai Julytei jos turėtų padėti šiek tiek konkrečiau, negu žodžiais ir gėlėmis. Vieną dieną jos pasirodė Šermukšniinės virtuvėje su nedideliais pundeliais. Pamačiusi jų turinį, Julytės motina net rankomis skėstelėjo:

— Mergaitės, mergaitės, kam jūs save skriaudžiate? Nebijokite, mums nėra taip bloga, kaip galėtų būti. Štai jūsų klasės Kriaušaitis, Dieve duok jam sveikatos, jau senai man visko atneša, ko tik reikia Julytei. Žinote, berniukui lengviau prieiti, kur reikia.

Mergaitės išsižiojo, tačiau ir labai nudžiugo — štai, kaip gražiai viskas paaiškėjo! Aišku, kitą dieną jos

pasididžiudamos viską papasakojo seniūnui, "tam Salliamono galvai", su suvaidintu abejingumu, "tarp kitko". Jis gerokai nustebo, nors ir stengėsi to neparodyti, nepatenkintas, kad ne jis pirmas apie tai sužinojo; tačiau, galų gale, jis gi nevaikščioja po virtuves ir nežiūrinėja, ką žmonės valgo! Slėpdamas savo sumišimą, jis nekantriai atšovė:

— Aš jau senai žinojau, kad Kriaušaitis spekuliuoja. Ką gi, turi kuo nors verstis!

Kriaušaičiui, žinoma, niekas neišdavė, kad jo bizonis išėjo viešumon, ir jis tebetęsė ilgus pokalbius su sargu malkinėje.

Tuo tarpu įpusėjo trimestras, nuo medžių ėmė kristi lapai, dienos ėjo trumpyn, ir Žolynų miestas paskeno rudeniniame snūduriavime. Julytė sustiprėjo ir vieną rytą pasirodė klasėje, dar truputį išblyškusi, tačiau su ta pačia lengva eisenėle, praviromis lūpomis ir plaukais ant kaktos, linksma ir patenkinta gyvenimu. Mergaitės kiek apsišvylė, nepastebėdamos melancholijos nei sielvarto; pagal romanus, ji būtų turėjusi atrodyti kiek kitaip. Tik vienas įvykis šiek tiek pajvairino nuobodų rudens rytą. Prieš pamokas, Julytei einant į suolą, Daumantas užstojo kelią ir, nuleidęs akis, tarė:

— Labą rytą, Julyte!

Visi sužiūro; ji apsisuko ir, nieko nesakydama, įėjo į suolą iš kitos pusės. Daugelis tuo buvo labai patenkinti, tačiau visi tylėjo. Ką gi, pervėlu, pervėlu...

Dar Julytei tebesergant, mokinių gyvenime pasirodė naujas reiškinys, tiesą pasakius, sezoninis. Visi žino, kad rudens vakarai "ilgi ir nuobodūs"; taip tvirtina net pirmokai savo rašiniuose; taigi, kad tie vakarai neatrodytų tokie ilgi ir tokie nuobodūs, imtasi rengti šokių. Nors tai buvo griežtai uždrausta potvarkiais, tačiau po kiek laiko pradėta žiūrėti pro pirštus ir 1943 m. rudenį šokiai pasidarė populiariūs visame mieste. Julytė, turbūt norėdama atgauti ligos atimtą laiką, pasidarė labai aktyvi jų lankytoja. Ji skambindavo pianinu, vadovaudavo žaidimams, šokdavo ir visus judino savo linksmumu. Kitas didelis šokių mėgėjas buvo Daumantas; jis nepraleisdavo nė vieno pasilinksminimo, kuriame žinojo sutiksias Julytę. Sakoma, kartą jis net mėginęs ją išvesti šokio, tačiau Julytė atsisakiusi labai griežtu tonu. Seniūnas sakė nieko apie tai negirdėjęs ir negalįs patikėti, kad mergaitė būtų abejinga berniukui, kuris taip ilgai išbuvo ištikimas. Kriaušaitis, išgirdęs šiuos žodžius, labai susijaudino ir seniūnui į akis išdrožė, kad jis tai papasakotų savo bobutei ir kad Šermukšnytė nenori turėti jokių reikalų su Kauno žulikais. Seniūnas atsakė, kad Kriaušaitis darosi baironiškas, ir tai jam, esą, tinka prie veido, tik turėtų duoti staliui patrum-pinti vieną koją.

Šokių manijai diena iš dienos augant, nutarė su-ruošti pasilinksminimą ir septinta klasė. Patalpas davė vienos mokinės tėvai; šokiai turėjo įvykti vieną šeštadienio vakarą. Buvo kviečiama visa klasė, išskyrus Daumantą — pagal tylų mergaičių susitarimą. Aišku, buvo neįmanoma tai nuo jo paslėpti, kadangi visą savaitę klasėje ir tekalbėta apie būsiantį pasilinksminimą. Daumantas nekantraudamas laukė pakvietimo ir tik šeštadienį po pamokų suprato esąs nepageidaujamas. Išeidamas namo jis su nieku neatsi-sveikino ir trenkė durimis, kaip smuklėje.

Šokiai prasidėjo temstant; dalyvavo didžioji klasės mokinių dalis. Aštuntą valandą, pačiame įkarštyje, jie išgirdo lauke pakartotinai beldžiant į langą. Berniukai užgesino šviesą ir atsargiai praskleidė užuolaidas. Lauke buvo melsva prieblanda, ir pro debesis šiek tiek prasišvietė mėnulis. Kažkas stovėjo pas langą, prispaudęs veidą prie stiklo; visi išsigando, tačiau bematant pažino Kriaušaitį.

— Policija, — dusliai ištarė jis ir parodė į Vilniaus gatvės pusę.

V. Stančikaitė — Vaidila "Aidų" klišė

Kilo sąmyšis. Visi metėsi lauk ir išbėgo per sodus į Kapų gatvę. Po valandėlės į namo duris ėmė belstis du policininkai, kuriems šeimininkas tuoj atidarė.

— Ar nėra šiuose namuose pasilinksminimo su šokiais?

— Ne, atsakė šeimininkas.

— Labai atsiprašom. Ką gi, pranešė, kad yra, tu rime eiti žiūrėti — tarnyba. Labanakt!

Ir jie švilpaudami nuėjo savo keliais.

Pirmadienio rytą klasėje nebuvo kitos kalbos, kaip tik apie išdavimą. Visų akys kryo į Daumantą, kuris pradžioje gynėsi, paskum tik sukando dantis ir daugiau niekam netarė nė žodžio. Galų gale seniūnui pavyko nutildyti klasę ir, užsilipęs ant suolo, jis tarė:

— Nėra ko čia be reikalo šokinėti — apie mūsų parengimą žinojo ne tik mokiniai, o ir namiškiai. Girdėjau apie tai kalbant net Mokesčių Inspekcijoje. Leiskit man šį įvykį ilgiau patyrinėti, aš beveik tikras, kad išaiškinsiu. Gal net ir netrukus. Sutarta?

— Sutarta! — vienbalsiai atsakė mokiniai.

Seklio rolė seniūnui labai tiko ir tuoj atsispindėjo jo elgesyje, net išvaizdoj. Vakare jis pasirodė gatvėje apsvilkęs lietpalčiu su diržu ir antpečiais, kaip Harry Piel, pasistatęs apikaklę, su kepure ant akių, rankos giliai kišenėse. Kitą dieną jis įsigijo ir pypkutę. Pasidarė nekalbus, net sulyso. Kartais nė iš šio, nė iš to prieidavo prie besikalbantių grupės, išsivedavo kurį nors koridoriun, išitraukdavo užrašų knygutę ir paklausdavo:

— Kaip tavo šeimininkės pavardė?

Šitaip, žinoma, nevienam ir šurpas perbėgdavo per nugarą; kagi, apie šokius beveik visi buvo kam nors prasiplepėję.

Klasė, neatgaudama kvapo, laukė naujienų, tačiau jų vis dar nebuvo girdėti. Daugelis jau ir nekantravo, — tik plieninis seniūno žvilgsnis juos dar nutildydavo.

Tuo tarpu prisiartinio Julytės gimimo diena, kurios švęsti jos motina kasmet pakviesdavo visą klasę, pradedant dar pradžios mokyklos laikais. Tradicija buvo išlaikyta ir šiais metais; atėjo visi, net Daumantas — dideliame visų nustebime. Buvo pianino muzika, žaidimai, po to — arbata su avietėmis ir užkandžiai. Kai galų gale ponis Šermukšniene pasitraukė į virtuvę, seniūnas labai rimtu veidu paprašė dėmesio ir pradėjo:

— Labai apgailėstauju, jei kam nors sugadinėsiu šventišką nuotaiką, tačiau noriu su visais pasidalinti naujiena, kurią dar tik šiandien tesužinojau!

— Kokią naujieną? — išsigando Julytė.

— Dėl tų šokių ir policijos. Dabar jau tikrai žinau, kas pranešė.

Visi nutirpo.

— Ir iš mūsų tarpo?

— Taip. Tas žmogus čia su mumis. Jei jis jaučia nors kiek sąžinės graužimo, geriau tepakyla ir pasišalina. Dovanok, Julyte, — aš visai nenoriu įsakinėti tavo svečiams, tačiau jam tai būtų šiuo atveju geriausia išeiti — prisipažinti pačiam!

Vsų akys įsmigo į Daumantą, kuris tuoj nežmoniškai išraudo, tačiau nususuko ir nejudėjo. Išviešpatavo mirtina tyla. Staiga suskambėjo Julytės šauksmas.

— Antanai, kur tu eini?

— Jis žino, ką daro, — ramiai tarė seniūnas.

Pradžioje tik jiedu tepastebėjo, kaip Kriaušaitis pakilo iš kampo ir ėmė vilktis paltu, nuleidęs akis ir išbalęs.

Julytė pašoko:

— Palauk, palauk! Kas čia darosi? Negalimas daiktas...

Kriaušaitis netarė nė žodžio.

— Šnekėk, galų gale, ko tyli? — supyko Julytė ir papurtė jo ranką. — Kur tu eini? Kodėl?

— Dėl to, kad aš tada pranešiau...

— Tu?

— Kadangi negaliu šokti su tavim...

Visi sujudo; kažkas juokėsi, kažkas pasipiktino.

— Bet jis nė nemoka šokti!

— Nemoku. Bet nenoriu, kad Julė šoktų su kitais. Pats atėjau perspėti — niekam nieko neatsitiko.

Julės akyse jau rodėsi ašaros, tačiau ji staiga pratrūko juokais.

— Tai kodėl man nieko nesakei — būčiau išmokiusi šokti. Nebūtų reikėję slankioti palangėmis. Maniau, kad tu šokiams perrimtas.

Pradėjo juoktis visi.

— Krisk ant veido! — sušuko seniūnas. — Julė iš tavęs dar padarys žmogų.

— Dabar sėskis ir baik savo arbatą, — tarė Julė. — Išmokysim ir šokti — bus viskas gerai. Kas gali atspėti, ką tu galvoji? O su tavim — nejuokai!

Paskum ji kreipėsi į klasę:

— Kagi, užteks juoktis! Pakalbėkime rimčiau. Jeigu jis kaltas, tai kalta ir aš — jis tai padarė dėl manęs. Tačiau tai pirmas žmogus mano gyvenime, kuris taip vertina mano draugystę. Siūlau viską užmiršti!

— Viską užmiršti, ir tvarkoj! — pritarė klasė.

Tylėjo vienas Daumantas. Einant namo, jis kumštelėjo seniūną ir tarė jam į ausį:

— Matai, kokia mergaičių logika: aš gelbėjau savo kailį ir dabar, aišku, negeras, o tas užtaisė pinkles visai klasei — ir geras!

Seniūnas tik atsидuso, nežinia ar dėl mergaičių logikos, ar gailėdamasis seklio profesijos.

IR JŲ KILMĖ

Šiandien mokyklinės sistemos vainikas yra universitetas. Ne visuose pasaulio kraštuose vienos yra mokyklinės sistemos, ne visur vienodi yra ir universitetai, bet visur jų šaknys siekia viduramžių mokslo įstaigas, tada dažniausiai vadintas studium generale.

Paradoksali yra pasaulėžiūrinių varžybų išvada, kad esą viduramžiai buvę tamsiausias Europos kultūros laikotarpis, o to kaltininkė buvusi krikščionybė arba Bažnyčia, stengusis žmogų atitraukti nuo civilizacinės pažangos ir paskandinti mistiцизме bei asketizme. Tai lengvas "pragudrėjusio" žmogaus sprendimas, užmirštant, kad kaip tik Bažnyčia — vienuolynai ir bažnytinė organizacija — išsaugojo senosios kultūros palikimą ir sukūrė pagrindus naujosios Europos bei viso pasaulio mokslui. Iki naujųjų, net iki pačių naujausių laikų, niekas Europoj nesirūpino švietimu bei mokslu, tik viena Bažnyčia. Iki 19 amž. nei viena pasaulio valstybė neturėjo švietimo ministerijos, neturėjo veik jokių valstybinių mokyklų.

Po klasinės senovės laikų mokyklos gimė prie bažnyčių, nes tik bažnyčiai pirmiausia tereikėjo rašto mokančių žmonių, kurie galėtų paskaityti šventąjį Raštą ir liturgines knygas. Viduramžinei valstybei raštas mažai tebuvo reikalingas, ir valdovai tenkinosi, pasinaudodami dvasininkų žiniomis. Net toks Karolis Didysis nemokėjo rašyti. Jis, tiesa, raštą labai vertino, bet pats nesugebėjo išmokyti net savo vardą pasirašyti ir dokumentuose teįrašydavo kryžiuoklį (X) į C raidės vidų. Dėl to dokumentai nebūdavo pasirašomi, bet prie jų prikabinamas antspaudas. Nepasirašydavo dokumentų net mokantieji rašyti valdovai. Dėl to, pav., ir Vytauto paties ranka rašyto neturime išlikusio nei vieno žodžio, nors rašyti jis ir mokėjo (Jogaila nemokėjo).

Bažnyčios reikalui neužteko mokyklų vien rašto išmokančių. Neužteko mokėti paskaityti seną raštą, bet reikėjo atsakyti į daugybę išylančių naujų ir senų klausimų. Reikėjo studijuoti senųjų išminčių knygas ir toliau aiškintis tai, ko kiti nebuvo išsprendę. Dėl to tai didesniuose centruose, o kiek vėliau ir visose vyskupystėse, atsirado aukštesnės, vad. katedralinės, mokyklos, kurios iš esmės buvo filosofijos ir teologijos kursai. Jos dažnai neturėjo net savo patalpų. Mokoma buvo pačiose bažnyčiose. Šitos katedralinės mokyklos ir buvo vėlyvesniųjų universitetų užuomazga.

Universitetus iššaukė ne reikalas patobulinti mokyklą — tai buvo galima padaryti ir katedralinėse mokyklose, — bet viduramžinė visuomeninė struktūra.

Bendras yra principas, kad viduramžių visa visuomenė gyveno korporatyvinėje santvarkoje. Kiekvienas socialinis sluoksnis gyveno pagal savą teisę. Atskiras korporacijos, su savomis teisėmis ir savais teismais, sudarė bajoriją, miestelėnai, šių tarpe dar amatininkai ir pirkkliai, atskirai gyveno dvasininkai, pagaliau atskirai ir valstiečiai. O štai atsirado palengva dar mokslo žmonių bendruomenė — profesoriai ir studentai. Kilo klausimas, kokiai gi korporacijai jie turi priklausyti. Jie negalėjo priklausyti dvasininkams, nes daugelis buvo pasauliečiai; negalėjo būti traktuojami dvasininkų valdiniais, nes daugelis buvo bajorai; negalėjo tvarkytis pagal bajoriškąją teisę, nes ne visi buvo bajorai, o be to — bajoriškoje teisėje mokslinė bendruomenė nebuvo numatyta; negalėjo jie būti pajungti miesto teisei, nes jų tarpe buvo daug dvasininkų ir bajorų. Tvarkingas gyvenimas bet kurios

bendruomenės viduramžių buvo suprantamas tik turint savą teisę bei korporacinę organizaciją. Dėl to tai 11—12 amžiuje ir buvo prieita prie kūrimo atskirų mokslo žmonių bendruomenių su sava teise bei sava organizacija, išskirtų iš visų kitų korporacijų. Šitos mokslinės bendruomenės gaudavo popiežiaus privilegijas, mūsiškai tariant — konstituciją, kurią patvirtindavo krašto valdovas, nes jam priklausė derinimas visų visuomeninių korporacijų gyvenimo bei santykiavimo.

Šitokios mokslinės bendruomenės atsirado pirmiausia Italijoje, paskui Ispanijoje ir Prancūzijoje, o vėliausia — 14 amž. vidury — vad. Vokiečių imperijoje. Pirmiausia Prahoje — 1348 m.

Mokslinė bendruomenė — studium generale — turėjo treją organizaciją. Kaip visuomeninę korporaciją, ją atstovavo ir tvarką palaikė bei savo narius teisė rektorius su specialiu teismu. Mokslo reikalui viduje ši bendruomenė buvo organizuota fakultetais, pagal mokslo šakas, kurių prieky stovėjo dekanai iš profesorių, ano meto kalba, iš magistrų. Studentų, taip pat ir profesorių masė savo tarpe dar būdavo padalinta pagal kilmės kraštus į nacijas.

Bendroji vadovybė — rektoratas — buvo sudaromas rinkimo būdu profesorių ir studentų — ano meto kalba, magistrų ir scholarų — kartu. Kadangi anais laikais studentais būdavo ne vien jaunimas, bet ir suaugę vyrai, dažnai tituluoti, tai kai kuriuose universitetuose, rektoratus sudarant, nulemdavo studentai, ir rektoriai būdavo renkami iš studentų tarpo. Taip būdavo paprastai tuose universitetuose, kurie pagarsėdavo aukštesniųjų fakultetų studijomis. Mat, anais laikais ne visi fakultetai buvo lygūs. Filosofijos fakultetas iš tikrųjų buvo bendrojo lavinimo mokykla, kur būdavo galima pradėti studijas net rašto nemokant. Į kitus fakultetus — teisės, medicinos ir teologijos — galima buvo stoti tik jau baigus filosofijos studijas, gavus pirmąjį mokslinį laipsnį — baccalaurus. Dėl to studentai — scholarai filosofijos fakultetuose būdavo jaunuoliai ir net vaikai, o, pav., teisų ir teologijos fakultetuose jau suaugę, dažnai tos pačios studium generale filosofijos fakulteto magistrai. Kur studentų daugumą sudarė filosofijos fakulteto jaunuoliai,

DR. ADOLFAS ŠAPOKA

Lietuvos istorijos mokslus baigė Kauno universitete daktaro laipsniu. Buvo pakviestas dėstyti Lietuvos istorijos Kauno, paskui Vilniaus universitete. Kaip vienam gabių jaunųjų istorikų švietimo ministerija pavedė suredaguoti "Lietuvos Istoriją", kurios laida buvo pakartota tremtyje Vokietijoje. Nuo pat gimnazijos laikų aktyviai reikėsi ateitininkų gyvenime ir spaudoje — Ateityje, židinyje, Naujojo Romuvoje. Vokietijoje įsijungė išimtinai į laikraštinį darbą — redagavo Augsburgės "Žiburius". Kanadoje, Toronte, redaguoja "Tėviškės Žiburius", parodydamas nepaprastai daug energijos ir sugebėjimo išlaikyti laikraštį aukštame kultūriname lygyje, aktualius klausimus sprendamas ramiai, tolerantiškai ir lietuviškai, laimėdamas laikraščiu bei jo linijai vis daugiau visuomenės simpatijų.

SENIAUSIEJI UNIVERSITETAI

Garsiosios senovės Atėnų bei Aleksandrijos mokyklos kartais yra vadinamos universitetais, tačiau universitetai šiandienine prasme susidarė tik viduramžiuose.

Vienas iš seniausių universitetų buvo Salerno universitetas Italijoje, kuris jau IX amžiuje garsėjo savo medicinos mokykla. Vakarų Europoje šis universitetas XI a. buvo plačiai žinomas, tačiau pilnai buvo pripažintas tik 1213 metais.

XI a. buvo įkurtas Bolognos universitetas, pagarsėjęs ypač teisės mokslais, kuris 1200 metais turėjo per 1000 studentų. Ši pasaulietiško pobūdžio akademinė įstaiga gavo 1360 metais iš pop. Inocento III "studium generale" vardą ir teises. Šalia Bolognos u-t'o išsivystė Pavijos mokykla, pagarsėjusi lombardų teise ir Ravenos romėnų teise.

1150 - 1170 metais buvo įsteigtas Paryžiaus universitetas. Pirmasis jo statutas buvo parašytas 1208 metais. Paryžiaus universitetas buvo beveik visų vak. ir šiaurės Europos universitetų pavyzdžiu. Net garsieji Anglijos Oxfordo ir Cambridgo universitetai ilgą laiką jį sekė.

Anglų nesantaika su tuometine Prancūzija paskatino juos įsteigti savas aukštąsias mokyklas. Pirmasis "Studium generale" teises gavo Oxfordo universitetas (1168 m.), o 1231 metais pranciškonų rūpesčiu universiteto teises popiežius pripažįsta ir Cambridgui.

XIII a. pabaigoje Europoje jau veikė 14 universitetų. Trys universitetai buvo įsteigti šalies valdovų rūpesčiu (Valencijos, 1212, Neapolio — 1224, Salamankos — 1243) ir du — paties popiežiaus (Toulouse — 1229 ir Popiežiaus Dvaro Universitetas — 1249). Toliaus Europos rytuose universitetas XIII a. gale buvo Pragos u-tas.

XIV a. universitetų skaičius žymiai išaugo. 1364 metais Kazimiero D. rūpesčiu buvo įsteigtas Krokuvos u-tas. Maždaug tuo pačiu laiku įsisteigė ir Vienos bei Heidelbergo universitetai. Šis paskutinis yra laikomas seniausiu vokiečių universitetu. 1388 m. dominikonai įsteigė universitetą Koelne ir 1378 m. pranciškonai — Erfurte. 1426 metais įsisteigė Louvaino u-tas, tapęs priešingu konkurentu Paryžiaus, Oxfordo ir Cambridgo universitetams. Freiburgo u-tas įsisteigė 1455 m., o Tuebingeno — 1477 metais.

Pirmoji aukštoji mokykla - Akademija - Lietuvoje buvo įsteigta Vilniuje jėzuitų 1569 metais. 1832 m. Vilniaus universitetas buvo rusų uždarytas ir tik 1919 metais vėl pradėjo veikti. Jauniausias mūsų universitetas - Kauno, vėliau pavadintas Vytauto Didžiojo Universitetu, buvo įsteigtas 1922 metais.

Pirmieji šiaurės Amerikos universitetai savo struktūra sekė Oxfordą ir Cambridgą. Pati pirmoji aukštoji mokykla buvo Harvardo Kolegija, pradėjusi veikti 1636 metais. Kitos seniausios šio krašto mokyklos yra: College of William and Mary (1693), Yale universitetas (1701), Princetono u-tas (1746), Washington and Lee u-tas (1749), Pensilvanijos u-tas (1751) ir Columbia u-tas (1754).

visoje mokslinėje bendruomenėje vyravo magistrai, ir rektoriai būdavo iš jų renkami. Bet ten, kur vyravo aukštesniųjų fakultetų studentai, pvz., teisės mokslais išgarsėjusiame Bolognės universitete, šie nustelbdavo magistrų įtaką ir rektorių išrinkdavo iš savo tarpo. Žinoma, fakultetų vadovybė priklausė magistrams.

Prieš visą krašto visuomenę mokslinę bendruomenę atstovavo rektorius, o šios korporacijos aukščiausiasis organas, renkas rektorių ir vidaus tvarkos nuostatus skelbiant, buvo visuotinis visų tos korporacijos narių susirinkimas. Taip ano meto mokslinėje bendruomenėje — studijum generale — buvo du pagrindiniai veiksniai — magistrai ir scholarai, — o viešumai ji pasireikšdavo kaip magistrų ir scholarų visuma: universitetas magistrorum et scholarum studii generalis. Rektoratas visada kalbėjo, kaip šitos visumos — "universitatis" — atstovas bei valios reiškėjas. Tuo būdu ir visa mokslinė bendruomenė ilgainiui buvo pradėta vadinti sutrumpintai — universitas.

Mūsų spaudoje kadaise buvo neteisingai aiškinama, kad aukštosios mokyklos pavadinimas universitetu, esą, kilęs nuo to, kad ten apimama visų mokslų, viso žinojimo visuma. Iš tikrųjų tai paties gyvenimo pagimdytas terminas, atsiradęs dėl viduramžinės mokslo žmonių bendruomenės specifinės organizacijos — pirmasis žodis iš ilgo jos pavadinimo.

STUDENTŲ GYVENIMAS

Studium generale, arba universitetas, viduramžiais buvo netik visuomeninė korporacija, bet ir ūkinis vienetasis. Universiteto įkūrėjas paprastai paskirdavo ir turtų, iš kurių toji mokslinė bendruomenė gyveno. Dažniausiai tai būdavo dvarai, namai ar kokios pastovios pajamos iš betkokio šaltinio. Atsirasdavo dar ir privačių geradarių, kurie nuo savęs šį tą pridėdavo. Bet principas buvo aiškus, kad mokslinė bendruomenė gyvena iš savo ūkio. Jei neužtenka, imamas tam tikras mokestis iš studentų ir dar kitų šaltinių įieškoma, pvz., magistrui dvasininkai gauna pamokslininkų ar kapelionų vietas su pastoviomis pajamomis ir t. t.

Pats gyvenimas buvo organizuotas kolegijomis, t. y. maždaug bendrabučiais su bent vienu ar keleta magistrų, kurie ten pat ir paskaitas skaito saviems studentams nemokamai, o iš kitų kolegijų ateinantiems už tam tikrą mokestį. Kai kurios tų kolegijų ilgainiui virto žymiais mokslo židiniais. Taip, pvz., iš kanauninko de Sorbonne kolegijos išsivystęs filosofijos fakultetas Paryžiuje ir šiandien tebegarsėja Sorbonos vardu, kartais atstodamas net viso universiteto vardą. Kolegijos būdavo įkuriamos universiteto įkūrėjų arba ir žymiai vėliau atskirų fondatorių. Panašus dalykas buvo bursos (bursa — piniginė, bendra kasa). Tik šiose nebuvo magistrų nei salių paskaitoms, o tik studentų bendrabutis.

Žinoma, greta kolegijų ir bursų gyventojų, buvo dar ir laisvai gyvenančių studentų. Dažniausiai tai buvo vietiniai, kurie galėjo gyventi savo namuose, arba turtin-gieji, kurie nenorėjo maišytis su "liaudimi" ir galėjo įsikurti betkur. Tačiau pastarieji yra vėlyvesnis reiškinys, nes anksčiau didžiųjų vaikų visai nestudijavo. Kam vargti, jei gali pasisamdyti sekretorių!

Tenka dar pastebėti, kad universitetinei bendruomenei ir rektoriaus jurisdikcijai (teismui) priklausė ne tik magistrui su studentais, bet ir visas administracijos bei ūkio personalas, o taip pat turtingųjų studentų patydovai bei tarnai.

MOKYKLOS LIETUVOJE

Prieš pereinant prie lietuvių studijų Europos universitetuose, tenka nors trumpai peržvelgti švietimo padėtį Lietuvoje.

Pagoniškaisiais laikais mokyklų, žinoma, nebuvo. Ar buvo nors rašto mokančių lietuvių iki bažnyčios organizacijos sukūrimo Jogailos—Vytauto laikais, sunku pasakyti. Reikia spėti, kad visdėlto buvo pritapusių prie misijonierių namų, taip pat prie rytų apeigų vienuolynų slaviškose Lietuvos valstybės srityse, bet jų mes nebe galime ir susekti, nes pavardžių tada nebuvo, o kokio raštininko vardo paminėjimas jo tautybės neišduoda. Be to, ir tokių raštininkų iki pat Vytauto laikų mes nežinome nen vieno.

Mokyklų tai tikrai nebus buvę, jei nelaikysim mokyklomis, pvz., Kęstučio vaikų mokymo Trakuose, apie kurį taip pat tik netiesioginiai težinome. Galimas dalykas, kad rašto buvo pramokę ne reti pas kryžiuočius perbėgėliai, kurių kaikurie vėliau grįždavo. Gal būt, jo pramoko ir Kęstučio sūnus Butautas, pabėgęs į vakarus ir gyvenimą praleidęs imperatoriaus dvare. Šio sūnus Vaidutis, spėjama vėliau buvęs net Krokuvos universiteto rektorius. Bet tai tik nuotrupos, kurios Lietuvos gyvenimo negalėjo veikti.

Pirmoji mokykla Lietuvoje atsirado prie naujai įkurtosios Vilniaus katedros. Kada ji atsirado, nežinoma, bet dar prieš 14 amž. pabaigą. Paskum atsirado mokyklų prie eilės parapijinių bažnyčių bei vienuolynuose, tačiau iki pat atvykimo jėzuitų nei viena iš tų mokyklų nepakilo aukščiau rašto mokymo lygio. Net Vilniaus katedralinė mokykla nepasiekė veik visur tada praktikuoto filosofinių-teologinių kursų lygio. Tai buvo paprasčiausia vaikų mokyklėlė, kurios mokiniai buvo naudojami patarnauti prie mišių ir giedoti per pamaldas. Tik prieš pat atvykstant jėzuitams vienas iš kanauninkų, ispanas Roysius buvo įkūręs teisės kursus, kuriuose pats dėstė.

Lietuvos švietimas prasidėjo su jėzuitais, su jų Akademija ir puskapiu kolegijų (gimnazijų), o vėliau dar prisidėjo kitų vienuolynų mokyklos — pijarų, dominikonų, augustinjonų, o Vilniuje, Slucke, Kėdainiuose ir Biržuose Radvilų buvo įkurtos kalviniškos mokyklos, iš kurių betgi tik vilniškė, o vėliau Slucko, dar vėliau Kėdainių mokykla šiek tiek teprašoko pradinės mokyklos lygį.

Aukštoji mokykla tebuvo viena — Vilniaus akademija, kuri iš pradžių teturėjo tik filosofijos ir teologijos fakultetus, 17 a. vidury prisidėjo teisių, deja, niekad tinkamo lygio nepasiekęs, o 18 a. gal dar medicinos fakultetas. Jėzuitų ordiną panaikinus, Vilniaus Akademija buvo pavadinta Vyriausiąja Mokykla, o 1803 — universitetu, gyvavusiu iki 1832 m.

LIETUVIAMS SKIRTOS MOKSLO ĮSTAIGOS SVETUR

Pasiskelbus krikščioniška valstybe, Lietuvai reikėjo vakarietiškai paruoštų, išmokslintų žmonių, ypač dvasininkų. Amžinai skolinintis buvo neįmanoma. Dėl to kelias — dar prieš 14 a. pabaigą. Buvo bandymų taip pat įkurti lietuvių studijų centrus prie svetimų mokslo įstaigų, tačiau ištikrųjų tie bandymai didelių vaisių, deja, nedavė.

Pirmuoju tokiu centru buvo užsimota padaryti Prahą, į kur studijuoti vykdavo ir lenkai. Jogailos žmona Jadvyga 1397 m. įkūrė specialią kolegiją lietuviams kunigais pasiruosti Prahos universitete. Ji paskyrė tam

Šis 12-jo amžiaus mokyklos vaizdelis yra charakteringas visoms to meto mokykloms. Čia matome mokytoją, jo padėjėją ir 8 mokinius. Į mokyklą susirinkdavo labai anksti, saulei vos patekėjus ir mokydavosi visi kartu iki saulės laidos. Jei pasivėlindavo mokytojas, būdavo baudžiamas pinigine bauda, jei mokinys — gaudavo rykščių. Čia matome mokytoją su rykščių pluštu. Jei kas būdavo nedrausmingas, nesekdavo pamokos, tuoj būdavo paguldomas ant suoliuko ir nuplakamas.

reikalui 200 kapų skatikų, už kuriuos kolegijai ištikrųjų buvo nupirkti rūmai ir dvarai, bet jau tada, kai Jadvyga buvo mirus (ji m. 1399). Kolegija su lietuvišku vardu Prahėje išliko iki 18 amž., tačiau ją, atrodo, nepasinaudojo nei vienas lietuvis, nes netrukus užėjo husitų sąmyšiai, universitetas sunyko ir jokie svetimšaliai jo nelankė.

Lietuvių kunigų paruošimo centru liko Jogailos 1400 m. atgaivintas (1364 m. Kazimiero D. buvęs įkurtas) Krokuvos universitetas, ir iki šiol tebeturįs Jogailos universiteto vardą. Jau fundacijos akte sakoma, kad jis yra skiriamas ir Lietuvai. Lietuvos didikai prie jo taip pat prisidėjo savo aukomis. Jame taip pat buvo viena bursas, skirta ir lietuviams kunigams. Iš tikrųjų tai buvo universitetas, kuriame iki 17 a. mokėsi didžioji dalis Lietuvos būsimų dvasininkų. Bet labai mažai jame mokėsi didžiūnų. Jie toliau vykdavo.

Taip pat ir Lietuvos reikalams buvo skirtas ir gana gausiai lankomas Karaliaučiaus universitetas, įkurtas 1544 m. Nuo 17 a. vidurio jame veikė speciali lietuviams bursas, įkurta Radvilų, kuria daugiausia naudojosi Kėdainių mokyklos auklėtiniai. Karaliaučiaus universitete studijavo gana daug lietuvių, net didžiūnų vaikų, ir ne būtinai protestonų. Čia, pvz., net per du kartu studijavo ir būsiamasis žemaičių apaštalas Merkelis Giedraitis. Daugumas čia atvykdavo iš artimųjų Lietuvos sričių — žemaičiai, kauniškiai, kėdainiškiai ir pan.

(Kitam numeryje bus — Kur lietuviai mokėsi.)

STUD. AT-KAI STOVYKLAVO

Su kokių dideliu entuziazmu mes pasitinkame žinią, kad bus stovykla! Mintyse tuojau regim seniai matytus bičiulius, su dėmesiu klausome paskaitų, energingai kovojame už savo idėjas. O tačiau, kai ateina laikas tas svajones realizuoti, mes sustojame, nepabandę peržengti nė pirmosios kliūties.

Taip ir šių metų rugsėjo 6-14 dienomis Watervliet, Mich. įvykusi Studentų Ateitininkų stovykla, turėjusi gerų norų, buvo kukli savo dalyviais. Bet gi net vėsokas šeštadienio pavakario oras negalėjo atgrąžinti iš miesto ištrūkusių besirenkančių stovyklautojų nuo ežero, kur bangose, laiveluose ir ant tiltelio skambėjo juokas ir nesibaigė dainų repertuarai. Panašioj nuotaikoj skendėjo Paw Paw ežero pakrantės ir jau pragiedrėjusį sekmadienį. Svečiai iš neperitolimos Chicagos, palengvėle gausėjančios stovyklautojų eilės ir didiems svarstymams besiruošią suvažiavimo dalyviai nekantriai metėsi darban.

Pirmadienio tema — **organizaciniai klausimai**. Referentas stud. A. Sabaliauskas, nelinkęs į kompromisus ir aiškiai pasisakęs už ateitininkų veiklos pagyvinimą griežtomis drausmės priemonėmis, iš koreferento stud. Vyganto susilaukė eilės pataisų. V. Vyganto nuomonė — mes turėtume išeiti į platesnę veiklą kiekvienam įdomioje formoj, o A. Sabaliausko metodas siūlo aukštesnį lygį, tinkantį tik elitui, kur figūruotų ne skaičius, bet vertė. Diskusijos buvo labai gyvos ir vienos jom dienos neužteko. Kai kuriems neaiškumams pašalinti, prieš nukeliant diskusijas, buvo sudaryta komisija, kuri turėjo interpretuoti jau gana seno statuto neryškius skyrius.

Antradienio tema — **„Moksleiviai ateitininkai ir mes“**. Referentas stud. K. Keblinskas nušvietė sunkią moksleivių ateitininkų padėtį. Nematydami pavyzdžių ir stokodami gerų va-

dų, jaunieji mūsų broliai silpnėja ir snūsta. Todėl referentas ir bandė visom galimom priemonėm išjudinti studentus į darbą su moksleiviais ateitininkais. Po gana gyvų ir, kas svarbiausia, konkrečių diskusijų prieita išvados, kad S. A. S. turi rūpintis padėti M. A. S-gai. Draugovės ir pavieniai stud. at-kai įpareigojami dirbti su moksleivių kuopomis. M. A. S-gos veikla yra studentų rankose, S. A. S-gos ateitis yra tos pačios M. A. S-gos narių rankose.

„Ateities“, vienintelio ateitininkiško jaunimo žurnalo redakcijos vardu jos bėdas, vargus ir norus išdėstė redakcijos narė stud. Galina Macelytė, o administracijos klausimu referatą papildė stud. V. Vygantas. Suvažiavimas stipriai parėmė redakcijos viltis ir administracijos apeliaciją, kad „Ateitis“ būtų prenumeruojama ir platinama. Bereikia tik, kad visi įsipareigojimai būtų įvykdyti.

Vakaro nuovargio veikiami, suvažiavimo dalyviai vis tiek dar susirinko tęsti atidėtų diskusijų. Gal dar Paw Paw pakrantės nebuvo girdėjusios tokių karštų diskusijų, kaip tą vakarą. Daug kas buvo sulyginta, daug kas ir nebaigta. Stud. V. Žvirzdžio vadovaujamai komisijai buvo pavesta perredaguoti ir dabarties sąlygoms pritaikyti senąjį Sąjungos Statutą.

Gyvo dėmesio, tik gal negausių diskusijų, susilaukė ketvirtadienio referentas stud. V. Žvirzdys, kalbėjęs apie politines partijas ir demokratijos pagrindus. Ne vienas dalyvis gal pirmą kartą domiai klausėsi bešališko partinių pagrindų aiškinimo ir bandė giliau suprasti jų reikšmę demokratijoje.

Pietų metu Vyt. Žvirzdys, atstovėdamus mus Pax Romana kongrese Kanadoje, padarė išsamų pranešimą apie to kongreso eigą. To pobūdžio suvažiavimuose mūsų reprezentacija

Stovyklautojai su svečiais prie „Sigalas“ viešbučio

yra būtina, ir kuo gausiau mes ten būsim atstovaujami, tuo didesnis darbo baras bus nuveiktas.

Penktadienio diena buvo paskirta susikaupimui ir partizanų bei visos kenčiančios Lietuvos pagerbimui. Jau Tėvo J. Borevičiaus, S. J., paskaita apie religinės praktikos formas, ypač iškėlusią liturgijos reikšmę mūsų religiniame gyvenime, sutelkė visus svarstymui. Dr. D. Narutavičiūtės paskaita, daugiausia taikyta mergaitėms, taip pat lietė religinės praktikos svarbą gyvenime.

Dr. J. Pikūno paskaita apie asmenybės ugdymą nors nesukėlė plačių diskusijų, tačiau naujų minčių, naujų siekimų tikrai įnešė į suvažiavimo dalyvių tarpą. Asmenybės susiformavimas juk ir yra vienas iš svarbiausių mūsų gyvenimo uždavinių.

Po paskaitos tyliojo susikaupimo nuotaikoj, žvakučių nušviesta eiseną ir rožančiaus malda vedė visus, bent mintyse, toliau negu improvizuotas partizano kapas — tenai į tėviškę. Ir jautrus, bet tvirtas, Vyt. Žvirzdžio žodis, tyli partizanų daina bei giesmė „Marija Marija“ parucšė visus vakaro tylai.

Šeštadienio darbotvarkė, papildyta savaitgaliui atvykusių svečių, pagrindė apėmė C. V-bos, Draugovių ir Revizijos Komisijos pranešimus. Revizijos Komisija, susidėjusi iš studentų: Pr. Grušausko, B. Miniataitės ir A. Sabaliausko, rado, kad, nežiūrint įvairių nesklandumų ir kliūčių, C. V-ba darbą atliko patenkinamai.

Suvažiavime buvo atstovaujami Stud. At-kai iš Brooklyno, Clevelando, Chicagos, Philadelphijos, Springfieldo, St. Louis ir Syracuse.

Studento ateitininko teisme, įvyksiamame šeštadienio popietėj, vyr. teisėjas prof. G. Galva ir teisėjai: kun. Vaišnora ir Dr. J. Pikūnas rado, kad prokuroro A. Šleževičiaus apkaltintą įvairiais veiklos ir pareigų klausimais stud. at-kas yra išteisintas, bet įpareigojamas ateityje stipriau susiorganizuoti, aktyviau veikti su moksl. at-kais ir visais būdais remti „Ateitį“. Stud. at-ką gynė stud. Vyt. Vygantas.

Šeštadienio vakare stovyklautojai klausėsi svečių menininkų: sol. D. Stankaitytės, sol. Vaznelio, ir J. Končiaus novelės. Vėliau įvykusių šokių metu paskutinį kartą pasirodė K. K. S. agentūros leidžiamas „Skersvėjis“, ne kartą perpūtęs referatus, diskusijas ir visus stovyklautojus. Skersvėjį redagavo stud. K. Keblinskas ir A. Barzdukas su specialiu korespondentų pagalba.

Sekmadienio šventiškoje nuotaikoje įvykdytas svarbiausias suvažiavimo uždavinys — naujos C. V-bos rinkimai. Suvažiavimas su entuziazmu

priėmė stud. Vyt. Žvirzdžio sutikimą būti C. V-bos pirmininku ir jam pavedė sudaryti visą C. V-bos kolektyvą, kuris pasirodė šiame sąstate: Vytautas Žvirzdys — pirmininkas, Adolfas Markelis — vicepirmin., Aldona Prapuolenytė — I-ji sekretorė, Dalila Valančiūtė — II-ji sekret., Vaclovas Kleiza — išdininkas, Kęstutis Keblinskas — užsienio skyriaus vedėjas ir Antanas Sabaliauskas — spaudos ir informacinio skyriaus vedėjas.

K. Keblinskas dirbs drauge su

PAW PAW EŽERO PAKRANTĖSE

Viršuje kairėj — mes žengiam su daina; viduryje. — Po karštų diskusijų dar kalbama ir ant laiptų, dešinėje — vyrams reikia išsiaiškinti. Viduryje kairėje — Naujoji SAS valdyba su dvasios vadu kun. J. Borevičium; dešinėje — Posėdžio metu kalba Vyt. Žvirzdys, naujasis SAS pirmininkas. Apačioje — Ant ežerėlio rymojau.

TORONTO, MONTREAL, QUEBEC

KAIP GERA, BROLIAI!

Kiekvienas, kuris š. m. rugpiūčio mėn. 21 — rugsėjo mėn. 1 d.d. turėjo laimės dalyvauti Kanadoje vykstančiame Pax Romana suvažiavime ir kongrese, daug kartų su psalmistu galėjo kartoti "gaip gera ir kaip miela, broliai, gyventi kartu". Ištikimų, norint suprasti, kad katalikiškumas yra nuostabus tarptautinės brolybės skatintojas ir kad katalikybė — šviesiausiaji tarptautinės bendruomenės išraiška, reikia bent kartą pabūti kartu su mūsų tikėjimo sesėmis ir broliais, su mūsų Bažnyčios ir mokslo vadais. Ateitininkija gali tik didžiuliu būdama jau nuo 1922 m. didžiosios Pax Romana nariu. Gi Dr. P. Dielininkaitis yra buvęs ir Pax Romana vicepirmininku.

Pax Romana šiuo metu susideda iš katalikų studentų ir katalikų intelektualų (mūsų šaliai — sendraugų) sąjungų. Kas trys metai įvyksta pasaulinis Pax Romana kongresas ir kas metai — intelektualų ir studentų federacijų tarptautiniai suvažiavimai. Šią vasarą Kanadoje įvyko ir suvažiavimai (rugs. 21—rugs. 25 d.d. Toronte) ir 22 pasaulinis kongresas (rugs. 26—rugs. 1 d.d. Montrealyje ir Quebec).

Studentų federacijų tarptautinis suvažiavimas. Stud. suvažiavimo vedamoji mintis buvo "Pax Romana — tarptautinė bendruomenė". Tuo klausimu referavo studentų labai mėgiamas Pax Romana stud. sekcijos gen. sekretorius Bernard Ducret (šveicaras). Suvažiavimas svarstė ir studen-

tų, ypatingai tremtinių studentų, šalpos klausimą, Pax Romana įnašą į kovą už teisingą ir krikščionišką taiką ir įvairius grynai organizacinius klausimus. Iš suvažiavimo darbų paaiškėjo, kad Pax Romana atsisakė bendradarbiauti su sukomunistėjusia Tarptautine Stud. Unija, kurios centras yra Prahoje, kad Pax Romana organizuoja paramą naujiems pabėgėliams studentams iš už Geležinės Uždangos, taip pat tiems stud. tremtiniais, kurie dėl nesveikatos negali išemigruoti, o be to, pagal išgales remia ir atsikuriančius Vid. ir Rytų Europos univ.-us. Štai šiuo metu jau matyti ir konkretūs šių nutarimų vaisiai: Paryžiuje įrengiami namai, kurie galės priglauti apie 40 DP mergaičių.

Reikia atžymėti tą faktą, kad Pax Romana yra bene vienintelė tarpt. stud. federacija, kurioje tremtinių stud. organizacijos yra laikomos lygiateisėmis ir pilnateisėmis narėmis. Suvažiavimas išrinko naują tarpt. prezidentą, kuriuo perrinktas kanadietis Rosaire Beaulieu. Viceprezidentu išrinktas danas Kaspar Kallan. Iš tremtinių į Pax Romaną direktoriatą šiais metais pateko latvių "Dzintars" atstovas Jazeps Trizna (Belgijoje). Mat, yra susidariusi tradicija, kad kiekvienais metais vis nauja tremtinių organizacija yra atstovaujama direktoriato. Lietuvių atstovas, dr. J. Pikūnas, direktoriato yra buvęs 1950 metais.

stud. Antanu Sužiedėliu, o A. Sabaliauskui padės St. Louis Stud. At-kai.

Tame pačiame posėdyje išrinkta ir revizijos komisija, kurios sąstatą sudaro: Juozas Končius, Arvydas Barzdukas ir Pranas Grušauskas.

Vėliau įvyko iškilmingas posėdis, kurio metu stud. at-ko pasižadėjimą davė nauji nariai: Dalia Bartkutė, Vida Dumbrytė, Romana Jonauskaitė, Ramona Nasvytytė, Dalia Škudžinskaitė, Arvydas Barzdukas, Kęstutis Keblinskas, Vaclovas Kleiza ir Džiugas Staniškis.

Po pasižadėjimo ir galingai nu-skambėjusių Ateitininkų ir Tautos himnų prof. Meškauskas kalbėjo į susirinkusius, kviesdamas aktyviai stoti į vieningą darbą savo idėjos ir tautos kely. Suvažiavimą sveikino kun. Bagdonavičius, kun. Vaišnora, prof. G. Galva, Dr. J. Pikūnas, Sendraugų atstovas, M. A. S. C. V-bos pirmininkas A. Viliušis ir S. A. S. Dva-

sios Vadas Tėvas J. Borevičius, S. J. Taip pat kalbėjo senosios V-bos pirm. J. Gylis ir naujosios C. V-bos pirm. Vyt. Žvirgzdis. Iš suvažiavime nedalyvavusių sveikinimai buvo gauti iš: Prof. Damušio, Prof. S. Sužiedėlio ir stud. A. Sužiedėlio.

Suvažiavimas taip pat priėmė ir eilę aktualių rezoliucijų. Jam pasibaigus, drauge nutilo ir dainos ežero pakrantėje, nebeatsiliepė iš vidury ežero besitupančio laivelio aidas "Ejo į šilą... ilą..." ir nebedegė ilgas naktis šviesa Hotel Sigalas languose, kur referantai ruošė referatus, skersvėtininkai kūrė, visi diskutavo. Visi vėl išsiskirstė tardami nuoširdų ačiū S. A. S. Dvasios Vadui Tėvui J. Borevičiui, S. J. už tokią nuoširdžią globą bei senosios valdybos pirmininkui ir visai valdybai už stovyklą surengimą. O kitą dieną, kai vėl nuaidės "į stovyklą", gal ir vėl pasimatysime...

A. B.

PAX
ROMANA
KON-
GRESAS

Intelektualai nauju savo pirmininku išrinko Princeton un-to (JAV) Graduate School Dean prof. H. S. Taylor. Sekančiais metais Pax Romana stud. suvažiavimas įvyks Danijoje, intelektualų — Bonnoje, Vok.

22-sis Pasaulinis Pax Romana Kongresas prasidėjo prancūziškos ir angliškos kultūros mieste — Montrealyje, savo svarstomąją temą pasirinkęs "Un-to misija". Šiuo klausimu buvo skaitytos net 6 paskaitos, kurių iškeltos mintys buvo toliau svarstomos bei nagrinėjamos atskiruose rateliuose. Paskaitininkų tarpe buvo Sorbonos (Paryžiuje) un-to prof. O. Lecombe, Notre-Dame un-to (JAV) prof. G. B. Phelan, Katal. Un-to JAV prof. dr. H. Hatzfeld, Kanados ambasadorius Jean Desy ir kt. Paskaitų temos buvo sekančios: "Un-to idėja", "Un-tas ir visuomenė", "Un-tas ir tarpt. bendruomenė", "Un-tas ir Bažnyčia". Šventasis Tėvas Popiežius Pijus XII atsiuntė kongresui specialų sveikinimo raštą, kuriame ypač pabrėžė modernių laikų un-to vaidmenį.

Šiose trumpose eilutėse yra neįmanoma atpasakoti visas paskaitas ar perduoti suvažiavimo mintis bei atmosferą. Visos jos akcentavo auklėjimo nepriklausomumą nuo politinių galių, auklėjimo visapusiškumą ir paties mokslo integravimą. Jos pabrėžė un-tą kaip mokytojų ir mokinių bendruomenę, pasižyminčią nuoširdžia tiesos ieškojimo meile ir galop vainikuojama tikėjimo duodamuoju pažinimu.

Lietuviškoji delegacija. Lietuviai atstovai kongrese ir suvažiavime buvo: Ottawos ir Montreolio un-tų profesorius dr. A. Paplauskas - Ramūnas, atstovavęs intelektualus, ir Vytautas Žvirgzdis bei A. Bajorinas, atstovavę studentus. Be šių asmenų 22-me kongrese dalyvavo ir Ottawos un-to dėstytoja dr. A. Šidlauskaitė (nauja At-kų Vyr. Tarybos narė), Tėvas Kubilius, S. J. ir dail. Ladija iš Montreolio. Dr. Ramūnas la-

(nukelta į 190 psl.)

Ada Karvelytė

ŠV. JUDAS TADAS

O, šventas Judai Tada, manęs pasigailėjai,
 Taip didį mano skundą ir maldą išgirdai —
 Buvau pametus viltį, jau niekam netikėjau
 Ir štai, Tave atradus, vėl juokias man žiedai...

O užtarėjau didis, Apaštale garsingas,
 Saldžiausioji paguoda beviltiškam skausme, —
 Tegu Tave pažįsta kiekvienas nelaimingas,
 Tegu Tavęs pajieško giliausiame varge...

O jei kada ir tujen į neviltį įkristum
 Ir tau skaisčioji saulė jau rodytų tamsi —
 O miela mano sėse, o mielas broli Kristuje,
 Į šventą Judą Tada pakelk tada akis...

RABINDRANATH TAGORE

IŠTRĖMIMO KRAŠTAS

Motina, šviesa pasidarė pilka danguje; aš nebežinau,
 kuris laikas.

Aš neberandu jokio juoko savo žaidime; todėl atėjau
 pas tave. Šiandien šeštadienis, mūsų atostogos.

Palik savo darbą, motina; sėsk čia prie lango ir pa-
 pasakok, kur yra Tepantaro tyrai fejų pasakoje?

Lietaus šešėlis užklojo dieną nuo galo iki galo.

Įtužęs žaibas drasko savo nagais dangų.

Kai debesys bastosi ir griaustinis trankosi, aš mėgs-
 tu jausti baimę savo širdy ir glaudžiuos prie tavęs.

Kai smarkus lietus ištisas valandas kapoja banbuk-
 medžių lapus, o mūsų langai dreba ir barška nuo vėjo
 siūčių, aš mėgstu sėdėti su tavimi vienas kambaryje, mo-
 tina, ir klausytis tavo pasakojimo apie Tepantaro tyrus
 fejų pasakoje.

Kur tie tyrai yra, motina, kokios jūros krante, kokių
 kalvų papėdėje, kokio karaliaus karalystėje?

Juose nėra jokių žalitvorių sužymėti laukams, jokio
 tako, kuriuo kaimiečiai vakare sugrįžtų į savo kaimą ar-
 ba kuriuo moteris, renkanti sausus žabus girioje, galėtų
 savo našta nunešti į rinką. Tepantaro tyruose yra tik gel-
 tonos žolės lopai smėlyje ir vienas medis, kuriame pora
 išmintingų paukščių turi susisukusi savo lizdą.

Aš galiu įsivaizduoti, kai lygiai tokią pat debesuotą
 dieną jaunas karaliaus sūnus joja vienas ant širmo žirgo
 per tyrus, jieškodamas princesės, kuri guli uždaryta milži-
 no rūmuose už tų nežinomų vandenų.

Kai lietaus dulksmas pasirodo tolimame danguje ir
 žaibas iššoksta, kaip staiga prasiveržęs skausmas, ar jis
 prisimena, jodamas per Tepantaro tyrus fejų pasakoje, ne-
 laimingą ir karaliaus paliktą savo motiną, šluojančią
 tvartą ir šluostančią savo akis?

Žiūrėk, motina, beveik sutemo, dienai nepasibaigus, o
 ten, anoje pusėje, kaimo kely, nėra nė vieno keleivio.

Piemenėlis parėjo namo anksti iš ganyklos, o vyrai
 paliko savo laukus ir sėdi ant plaušinių po savo trobelių
 stogloviais, stebėdami tamsėjančius debesis.

Motina, aš palikau visas savo knygas lentynoje: ne-
 liepk man dabar daryti savo pamokų.

Kai aš užaugsiu ir pasidarysiu didelis kaip mano tė-
 vas, išmoksiu visa, kas turi būti išmokta.

Tačiau tik šiandien, motina, papasakok, kur yra Te-
 pantaro tyrai fejų pasakoje?

Daiva Nauragytė

TEVISKĖS RUDUO

Nugrimzdo vasara, palikusi išsirpusias avietes
 Ir auksu nudažytas pagires,
 Ir atslama ruduo, laukus gelsva ranka palietęs,
 Ryškiom spalvom aprėngęs kaimo kapines.

Ilgėja naktys, apsisiausdamos rusenančiais
 [žvaigždynais,

Vaškinės būna mėnesienos,
 Tartum šalti vaiduoklio pirštai, narpliojasi rūkas
 [kalvomis, laukais, arimais,
 Apkrinta rasomis apsamanojusių trobelių sienos.

Laukai tuštėja ir belieka balstančios ražienos,
 Dar tūpčioja kur-ne-kur rikės.
 Sudžiūvusiais nagais ruduo barbena į beržų
 [kamienus,
 Voratinklių šilkus sodriuos dirvonuose palikęs.

TEISEJAS

Sakyk apie jį, ką nori, bet aš žinau savo vaiko silpny-
 bes.

Aš myliu jį ne todėl, kad jis geras, bet todėl, kad jis
 yra mano mažas vaikas.

Kaip tu sužinotum, kiek jis gali būti vertas, kada jo
 nuopelnus bandai sverti jo klaidomis?

Kai turiu jį nubausti, jis dar labiau tampa pačios
 dalimi.

Kai aš esu jo ašarų pasirodymo priežastis, mano širdis
 verki drauge su juo.

Aš viena turiu teisę jį barti ir bausti, nes tik tas ga-
 li vartoti ryškę, kas myli.

KASDIENINIAI RŪPESČIAI

PASTABOS PASTABĖLĖS

KAI TRAMVAJUS VĖLINASI

Į kuopos susirinkimą Jonas niekada nesiskubina.

— Juk vistiek laiku nepradės, kam čia skubėti, — sako.

Ir ne tik Jonas, bet ir Marytė, ir Algis taip sako, ir tu, ir... aš. O tuščioje salėje tiksliai paskelbtu laiku laukia vienas prelegentas, kuris turės skaityti paskaitą. Nei valdybos narių nė vieno nėra. Praeina 15 minučių, nedrąsiai kyšeli kelios galvos; dar už penketo minučių pasirodo ir pats valdybos pirmininkas — ramus ir nesijaudinantis; juk karalius turi pasirodyti paskutinis. Pagaliau už pusės valandos susirinkimą jau galima pradėti.

Bet... pasirodo, nėra stalo prelegentui ir prezidiumui. Už penkiolikos minučių nugalima ir toji kliūtis, ir susirinkimas pradedamas. Tik 55 minutėmis vėliau, negu buvo skelbta! Atrodo, jau bus viskas gerai, tačiau, paskaitai dar neįpusėjus, praveria duris sargas ir prašo greičiau baigti: parapijos choras ten pat turės savo repeticiją. Ką daryti? Kraustomės į kitas patalpas ir tęsiame paskaitą toliau.

Visa tai atsitiko vienoje kuopoje, bet drąsiai galime tvirtinti, kad taip yra ir kitoje. Vėlinimosi liga baigia visur prigyti. Vėlinasi ne tik moksleiviai, vėlinasi ir studentai, ir sendraugiai.

Vėlinamės į susirinkimus, vėlinamės į paskaitas, minėjimus ir koncertus, šokių salėje — ir ten — pirmas dvi valandas orkestras tuščiai salei valsus groja.

Net ir mergaitė į pasimatymą, — ir ji vėlinasi ir pavėlavusi teisinasi, dar iš tolo šaukdama:

— Ak, Algi, atleisk, taip skubėjau, bet tas tramvajus ėmė ir pasivėlino.

Bet vieną kartą turėtume išmokti nebesivėlinti ir laikytis punktualumo, lyg savo garbės žodžio. "Lietuviškasis punktualumas" turėtų reikšti ne vieną valandą vėliau, bet penkias minutes anksčiau nustatyto laiko.

Laiku pradėsime, anksčiau pabaigsime, ir pats susirinkimas vyks sklandžiau, ir visų nuotaika bus gyvesnė. O čia juk tiek nedaug tereikia: tik vizada ir visur ateiti laiku.

AŠ IR TAIP LAIMINGAS

Vieno koncerto metu sutikau draugą, su kuriuo kartu mokėmės. Šaunus buvo vaikinai, mokslą graužė kaip ropę, rodė, kad jis beregint baigs visus universitetus. Ir kaip nustebau, kad jis nepajudėjo iš vietos. Kai paliko gimnaziją, bėgdamas iš Lietuvos, taip daugiau nebegrižo prie knygos. Nustebęs klausiau, kas atsitiko:

— Aš ir taip laimingas! — atšovė jis. — Turiu visko. Vokietijoje tarnavau Unroje, Ire, paskui — kuopose. Ko man trūko! Dabar — turiu automobilį.

Praėjo kokie metai. Jį vėl sutikau. Automobilis apdaužytas, pinigai išsekę. Jis kalbėjo:

— Kad būčiau baigęs inžineriją...

— Juk galėjai, — sukuždėjau jam.

— Žinoma, bet sugundė... — liūdnai skambėjo bičiulio balsas.

Ir kiek tokių! Kažkada degė troškimais, svajojo baigt studijas, bet — susigundė geresniu gyvenimu. Stoję į darbą, kalė pinigą, įsitaisė visko. Tas jo bičiulis dar nieko neturi. Jis mokėsi ir baigė universitetą. Pamažu jis kops pirmyn. Tiesa, gal nepasisieks sukrauti tiek turtų, bet tai nesvarbu, — jis bus savai tautai naudingesnis ir daugiau darbų jai nudirbs.

Štai prasideda mokslo metai! Mokyklos šaukia visus. Tenelieka nė vieno suabejojusio ir neįstojusio. Mum reikia mokytų žmonių, kurie atsikuriančiai Lietuvai atneš savo išugdytus talentus. Kraukime didžius mokslo turtus, kaip bitelės rinkime ir neškime į avilį, kad paskui galėtume kitus stiprinti. Ir juo labiau išsimokslinsime, subręsime asmenybėmis, juo mūsų ateitis bus šviesesnė.

Dar maža mūsų jaunimo mokosi. Daugiau moksleivių, daugiau studentų, daugiau baigusį universitetą!

Kartu noris atkreipti dėmesį ir į humanitarinius mokslus. Nemaža mūsų, susigundę pelningesne ateitimi, studijuoja praktiškuosius mokslus: mediciną, techniką, bet užmirštama, kad mums reikės mokytojų, kalbininkų, istorikų, žurnalistų. Šios sritys per karą labiausiai nukentėjo, o jos bus vienos iš svarbiausių. Reikės atstatyti lietuvišką mokyklą, tyrinėti tautos praeitį, savo kalbą, leisti laikraščius, siųsti žurnalistus į užsienį. Reikės šiam darbui pasiruošusių žmonių, o jų nebus. Tad visi, kurie jaučia patraukimą šioms mokslams, tegu neprasilenkia, neužneina studijuoti praktiškųjų mokslų.

PRATURTINKIM SUSIRINKIMUS

Šiais metais atžymėjome Palangos reorganizacinės konferencijos sukaktį (žiūr. "Ateities" 6 nr.). Šis svarbus įvykis, nulėmęs mūsų susiorganizavimą, turi būti paminėtas ir kuopose. Atskirais referateliais galima išnagrinėti, kokia buvo organizacijos santvarka prieš konferenciją, kas privedė prie reformų, kaip vėliau tvarkėsi atskiros sąjungos, kartu pravartu prisiminti ir dabartines mūsų veikimo sąlygas. Reikia pasikviesti ir tos konferencijos dalyvių. Tokių kiekvienoje mūsų kolonijoje surasite. Jis gyvu žodžiu papasakos savo įspūdžius. Tačiau negalima pasitenkinti tik sendraugių pranešimu, reikia į darbą įtraukti patį jaunimą, paskirstyti referatėlius, įvesti į gyvas diskusijas, kalbant apie mūsų dabartinės veikimo sąlygas.

Šalia to paminėjime ir mūsų didžiojo tautos dainiaus Maironio 20 metų mirties sukaktį. Tam galima paskirti kelis susirinkimus, kiekvienam parenkant temą ar kurią knygą. Vienas parašo referatėlį, (medžiagos pradžiai užteks iš Pr. Naujokaičio "Literatūros istorijos"), kiti pasirengia deklamacijoms, skaitymui, visi kartu padainuoja Maironio dainų. Padarius tokius kelis susirinkimus, surengiamas minėjimas su studentais ir sendraugiais, kur jaunimas užpildė visą programą. Galima kuopose pravesti įvairius konkursus: kas daugiau žino Maironio eilėraščių, kas daugiau jų išmoks (nepamirština ir jo poemų ištraukos), nupiešti jo portretą, knygų viršelius ar atskirų eilėraščių iliustracijas. Iš piešinių, rengiant minėjimą, sudaryti parodėlę. Jei yra kur kokia aikštelė prie parapijos mokyklos ar šiaip mūsų bičiulio namuose, galima pasodinti Maironio medelį, įrengti jo vardo darželį. Toks gražus Maironio minėjimas, sutraukiant kuo daugiausia aktyvių dalyvių, buvo surengtas mergaičių stovykloje Putname pas Nek. Prasidėjimo Sesiseris. Visi vada! turi įtraukti kuo daugiausia jaunimą.

feljetonas

TELEVIZIJOS

— Mama, mamytė, jau baigiasi, tuoj, tuojaus nuiesiu, tik truputį palauk. Baigiasi — kur tau čia baigiasi, pats vidurys, pati idomumo kaitra! Bet ot — turi ką nors sakyti, kada esi nutveriamas už uodegos ir stumiamas per duris.

Kada mama antrą kartą piktom akim žvilgtelėjo per durų stiklą, sutaisiau tokią nevykusią veido išraišką, lyg, rodos, pas tetą būčiau ragavęs juodų serbentų uogienę (fui) ir sakius:

— Ui, tetule, kaip skanu. Daugiau? O ne, ačiū, aš valgiau pietus.

Mama ramiausiai nulingavo į virtuvę, o man užėjo pasiutęs noras iškišti raudoną ir susprogusį liežuvį, kurį buvau nudeginusi lakdama arbatą, nes tas pats vienodas gėrimo būdas pasidarė per daug vienodas ir neįdomus. Tik vargšas liežuvis, papuoštas baltom, didelėm pūslėm, burnoj dabar gulėjo kaip didelė, niekam nereikalingas rąstas.

— Nueik ir nupirk pipirų maišiuką, — tarė mama ir rankon įbruko kažkokį blizgantį pinigėlį, už kurį ir persistengdama daugiau nieko negautum kaip pipirų ar metaliniais galais batų varsciukų.

— Tik nepamiršk, — dar pridėjo.

— Pipirų... pipirų..., — bumbtelėjau po nosim, bet greit atsiskauk norėdama įsitikinti, ar nepasikeitė mamos veido raukšlių padėtis, bet... mama ir toliau graibė nuo sriubos žalias putas, ir be jokių tematiškų dėsnių drabstė jas į šiukšlių dėžę, numargintą kažkokiais tai žiedais.

Jau aš, broleliai, kai pykstu, tai man net pieniniai dantys juda. Abiem rankom įsikabinau į durų rankeną ir įstrižą išlindau lauk. Ir kur tu nepyksti? Kas matė taip mane trukdyti! Taip patogiai išsikryžiauvau ant kilimo ir džiiovintų bulvių maišą priglauzdžiau prie šono, o čia, — še kad nori: į krautuvę nubėk.

Į krautuvę šoviau truputį greičiau, negu mėginama plaukti į ežero dugną. Minutei stabtelėjau, kad prisiminčiau, ko atbėgau.

— Aha, pipirų!

Krautuvėj nei gyvos dvasios, tik daugiau murzinas negu švarus ant žemės kažkokį instrumentą pūtė basas vaikas, o šuo, lyg visiškai nesidomėdamas į keista, fakiriška muzika, prie stiklo virkdė mėsine žalią musę. Nuo aukščiausios lentynos krisdama sausainių dėžutė suardė šią keistą simfoniją ir, dusliai bildėdama, nusivartė iki šuns, kuris apuostęs ir neįvertinęs prekės, ilgu liežuvio brūkstelėjo per vaiko šlakuotą veidą.

— Kodėl gi čia negalėjo pipirai pabirėti, — pagalvojau ir buvau besirengianti pati save aptarnauti, kai staiga kniauktelėjo durys ir pasirodė savininkas, ilgais, languotais marškiniais, į kalną tuktelėjusią kūno dalį prisidengęs balta prijuoste. Buvo gerokai praplikęs, ir pats galvos viršūgalvis įdomiai laužė šviesos spindulius ir blizgėjo, kaip baltymu išteptas pyragas.

Iš krautuvės maratono bėgiko žirkklėm paržargščiau namo ir vos ne su rėmais įskridau į virtuvę. Pipirus paklojau ant stalo ir kuo greičiausiai vėl atsukau televiziją. Ach, jau tas pats mielas garsas dusliai sklido iš aparato, nors paveikslas ekrane tampėsi ilgais, arkliskais veidais ir drebėjo, lyg drugio krečiamas.

Vėl išnaujo priglauzdžiau bulviamaišį ir susikimšau didelį gumulį kramtomos gumos, kitaip sakant "bablgam". Iš pradžių truputį atsidavė supelėjusiais miltais, bet ką turi skonis bendro su filma? Ir varlę galėtum sukramtyti, sakydamas, kad tai kitokia gumos rūšis.

Ekrane jau aiškiai karvaberniai vaikėsi berages karves ir, dideliais, napoleoniškais muškietais mataruodami, nurūko į kaktusais apžėlusius kalnus. Vargšai keturkojai sutvėrimai bliovė suvaryti į upę, o vienas, matyt drąsesnis, pasileido lauku tiesiai į mane. Garsiai čiapsėdama gumą, užlindau už fotelio, kad išidrasinęs gyvulys, užuodęs žoliškos kilmės mamos gėlių puokštę, su visais rėmais ir stiklais neišlįstų iš ekrano.

Guma burnoj prarado skonį ir kramtoma įdomiai cypė ir šaudė, atrodė, kad ne gumą, bet visą pelių lizdą valgiau. Ištempiau ant liežuvio ir pradėjau pūsti — pūtėsi! Šviesiai ružavas burbulas vis plonėjo ir plonėjo, kol pagaliau didžiausiu triukšmu sprogo, kad net karvės ekrane pasibaidė. Sprogęs burbulas prilipto prie nosies, barzdos ir kaklo.

Griebiau krapštyti, nesikrapšto, plauti, nesiplaukinti, nesišveičia. Liūdnei žvilgtelėjau į ekraną, o ten pats įkarštis: du banditai! vežasi trečiąjį. Per kalnus, laukus, kol pagaliau, suklupus arkliai, jojikas nusėdo ant didelio dvišakio kaktuso.

— Jam dar blogiau, pagalvojau, — ir apgailėjus baisiai nesėkmingą vakarą, terpentinu ėmiau šveisti veidą, o guma baisiau už smalą prikibusi, laikėsi prie kaklo, o dar daugiau prie nosies galo, kuris nuo trynimo ir krapštymo paražido, o pačioj tarpuragėj išliko trys dideli spuogai.

Po virtuvę ir miegamąjį slankiojau kaip "neišgavnta dūša", su įvairiais lopais dengiau savo "pijokišką" nosį. Praeidama pro veidrodį tik nesužvengiau ir, net nesvyruodama, sulindau į lovą, atseit, miegoti. Nosies gale tvinksnėjo pulsas ir, jei būčiau nesimokius biologijos, tikrai suabejočiau kur tokiais atvejais randasi širdis, nes pulsas, kaip mušamas sviestas, plumpsnėjo nosies gale.

Ir iškeliu nosį devyniasdešimt laipsnių kampu su lubom ir sugrūdau į pagalvę, bet vistiek — dvokia terpentinu ir lavoniena.

Nežinau kiek ilgai kovojau su smarve, bet laimėgai atsibudau ryte ir net neperšizegnojus žvilgtelėjau į veidrodį: nosis nusėta baisiais gumbais ir nublukus baltais plėmais.

Po truputį iš galvos pradėjo skystėti nosies tragedija, kai prisiminiau, kad šiandien anglų kalbos egzaminai. Kuo greičiausiai užsikoriau ant kėdės ir pradėjau rašyti ilgą, liesą špargalką. Sulanksčius armonikos pavidalą, sukišau į uniformos kišenelę.

Nežinojau, ką tokiu atveju daryti, ar dainuoti iš džiaugsmo, kad nusirašysiu, ar verkti, kad per karvabernių filmas neišmokau pamokos.

Geras kelio galas, ir jau prieš akis stovėjo stambios mokyklos durys. Jėgų kaip pas senelį — vos jas pravėriau. Lipant laiptais, toks keistas jausmas spaudė prie žemės, atrodė, kad ne į pamoką, bet pas dentistąėjau. Kairiam šone, kur suraityta ilsėjosi špargalka, kaito, ir širdis nelygiai daužėsi kaip musė uždaryto stiklinėj.

Atsisėdau į suolą ir, lyg muilo užgėrus, pakarokliškom akim spoksojau į langą.

Skambutis! Marš į klases!

Pasigniaučiau po pažastim knygą ir, lyg kalinys prieš paskutinįjį teismą, įžengiau į klasę. Buvo užėjęs noras net pabėgti, bet vėl, kvailai pasitikėdama špargalka, ramiai atsisėdau.

Išdalino lapus ir davė visą pamoką. Net nežvilgterėjus į lapą, taikiau momentą ištraukti špargalką. Jau, jau pusę ištempiau, ir žiūrėk, nei iš šio nei iš to vėl mokytoja kaip sargas stovi prie mano šono. Vėl mėginu traukti iš kišenėlės, bet ta tamposi ir traška lyg džiovinta gyvatės oda ir, išgąsdinta triukšmo, vėl paleidžiu, neturėdama momento žvilgterėti nei viena akim.

Suvalgiau ir visus nagus ir pieštuką, išprakaitavau lyg akmenis skaldžius ir be rezultatų: nei špargalką ištraukiau, nei egzaminų lapų neperskaičiau.

Ir vėl skambutis!

Trigubai išmušė prakaitas ir, prieš pat įduodama lapą, perskaičiau klausinius. Akys pasistojo stulpu, o liežuvis prilipo prie gomurio; nei pykt, nei verk nebuvu jėgų, susmukau kaip varškė sūrmaišy. Dar norėjau kažką sakyti, bet neužteko jėgų, nes klausimai lape suparalyžavo kažkada nudegintą liežuvį ir didelėm juodom raidėm sustojo akyse: "Vardas, pavardė, šiais metais skaitytų knygų pavadinimai ir autoriai".

PAS DIDŽIUOSIUS ŽMONES

MENO KRITIKAS

Kartą prancūzų dailininkas Davidas (1748-1825) parodoje išstatė vieną savo geriausių darbų ir įsimaišė į žmones. Jam buvo įdomu, kaip žmonės stebės jo paveikslą. Jis pamatė vyrą, kurio drabužiai rodė, kad jis yra vežikas. Dailininkas pastebėjo, kaip vežikas nepatenkintas raukosi prieš paveikslą. "Man atrodo, kad jum šitas paveikslas nepatinka" — tarė priėjęs dailininkas. "Žinoma, kad ne!" — atšovė vežikas. "Bet juk šituo paveikslu visi žmonės sustoję gėris". — "Be reikalo!" — mostelėjo ranka vežikas, — "Tik pažiūrėkite, koks kvailas tas dailininkas: visą arklio snukį putom padengė, tuo tarpu kai jis nė nepažabotas". Davidas nutilo ir, pasibaigus parodai, putas tuoj užtepė.

VAN DYCKAS

Garsus Nyderlandų dailininkas Rubensas (1577-1640; vienas jo paveikslų buvo Kauno miesto muziejuje), turėjo keletą mokinių. Jų tarpe buvo ir Van Dyckas (1599-1631), kuris vėliau taip pat išgarsėjo savo kūryba. Vieną dieną, kai didysis dailininkas išėjo pasivaikščioti, mokiniai apstojo du jo piešiamus paveikslus. Norėdami geriau matyti, visi grūdosi arti, stumdėsi ir įgriuvo į paveikslus, sumaišydami jų spalvas. Kas daryti, kad meisteris nepastebėtų ir nesibartų? "Mūsų gabiausias turi tai pataisyti" — visi nusprendė. Tą darbą pavedė Van Dyckui. Jis, taikindamasis į meistro stilių, dirbo suplušęs. Po trijų valandų grįžo Rubensas ir pasižiūrėjo į paveikslus. Nieko nesuprato, kad jie kito perplešti, ir patenkin-tas tarė savo mokiniams: "Šis kūrinys dar nėra mano blogųjų tarpe".

TRANKUS IR TYLUS

Vaižgantas ir Jakštas! Kokios dvi priešingybės! Vaižganto — to baltagalvio — buvo visur pilna Kaune. Jis skriste skrido iš susirinkimo į susirinkimą, iš posėdžio į posėdį. "Kodėl nepasėdėti, turint kuo sėdėti", sakydavo Vaižgantas. Kiekvienam sutiktam rado

nuoširdų triukšmingą žodį. Visus glostė, vadino delmančiukais, o jei barėsi, tai tik dėl mados. Jakštas tuo tarpu lenkėsi prie knygų: jis mokslininkas, matematikas, filosofas, teologas, meno kritikas ir t.t. Jo plunksna kaip jietis smeigė priešus, be atodairų gynė katalikiškas lietuviškas pozicijas.

Šie tokie skirtingi vyrai turėjo didžią artimo meilę, net priešui, kuris vėliau jų idėjas sutrypė.

Kartą valdžia suėmė literatūros kritiką Korsaką — Radžvilą, komunistą, dabartinį profesorių Lietuvoje, ir įkišo į šiaulių kalėjimą. Jo draugas — Antanas Venclova, irgi komunistas, rinko parašus, kad jį išvaduotų iš kalėjimo. Pirmiausia jis nuėjo pas Vaižgantą, tą geros, atviros širdies žmogų ir galvojo: — tas tai be žodžio pasirašys. Vaišgantas išpūtė akis ir užgriaudė:

— Komunistas! Tokiam vieta kalėjime!

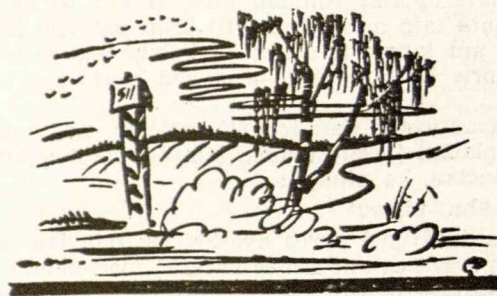
— Bet jūs kunigas, — priminė jam tyliai Venclova.

— Komunistus reikia sušaudyti, jie mūsų priešai! Jei nori valdžioje, bra, išlikti, turi šaudyti! — griau-dėjo Vaižgantas ir staiga atsisuko į Venclovą: — Duokš, pasirašysiu, pakalbėsiu su prezidentu, kad jį paleistų.

Tada Venclovas nedrąsiai nuėjo pas Jakštą ir galvojo prie durų: tai dabar pakels pirtį, tai duos devyniais perkūnais. Bet Jakštas ramiai perskaitė malonės prašymą prezidentui ir, netares nė žodžio pasirašė.

— Geras ir gabus vaikinys, — kalbėjo jis tyliai, — Rašiau į Šiaulius, į šv. Kazimiero Draugijos skyrių, kad jam nuneštų maisto į kalėjimą. Gaila vaikin-o... — dar pakartojo Jakštas ir svetį palydėjo iki durų.

G. Buračaitė

MAŽAS LAPELIS

Pakeliu akis. Lango vitražas.
O už vitražo lapelis mažas.
Lapelis mažas, kad net virpa, —
Todėl ir virpa, kad mažas.

Kaip gera, kad esi mažas —
Ir tave Didis saugo.
Didis saugo mažą —
Todėl ir saugo, kad Jis didis, o tu mažas.

O buvo maži ir tapti dideliais norėjo.
Net už Didį didesniais.
Bet liko jie maži —
Maži todėl, kad gal perdaug norėjo.

PAUKŠČIAI SKRENDA Į PIETUS

VYTAUTAS BARISAS

Gyvendami dideliuose miestuose, nebeatome rudens padangėmis į pietus traukiančių paukščių būrių; nebegirdime jų klykavimo. Ir tik, kai prisiminimuose grįžtame į rudens nuauksintus tėviškės laukus, kai vaikščiojame voratinkliais nudraikytomis rugienomis ir braidžiojame pageltusių lapų kilimu, — tada, rodos, vėl girdime paukščių klykavimus, pilnus atsisveikinimo ir kažkokio ilgesio. Kur jie keliauja, kodėl jie palieka savo namus, ar besugrįš atgal į taip rūpestingai pavasarį statytus lizdelius?

Ne visi paukščiai keliauja: yra didelė jų dalis, kuri gyvena pastoviai vienoje vietoje. Kiti kartais keičia savo gyvenamąsias vietas pagal reikalą. Tačiau čia mums įdomiausia toji paukščių rūšis, kuri kiekvieną rudenį išskrenda į pietus, o pavasariais vėl grįžta atgal, tuo būdu prisitaikydama prie klimato permainų ir išvengdama šaltų žiemų ir maisto nepriektylių. Paukščių kelionės pastebėtos jau labai senais laikais. Net diliuviniam amžiuje, kuris tęsėsi maždaug 800,000 metų ir turėjo tris ledlaikius, paukščiai keliaudavo iš vietos į vietą.

Dalis tokių keliaujančių paukščių Lietuvoje apsirodavo visai vasarai, kita dalis tik praskrisdavo, paviešėdavo kurį laiką ir traukdavo dar toliau į šiaurę — į Suomiją ar net Arktiką. Tai buvo kaikiurios gervių, žasų, ančių ir gulbių rūšys. Su laiku tačiau jų gyvenamosios vietos gali ir keistis. Pavyzdžiui, kas nežino puikiosios gulbės: anksčiau ji mūsų krašte negyvendavo, vasaromis skrisdavo į Suomiją. Tik apie 1936 metus šioji gulbė pradėjo likti ir Lietuvoje — apsigyvendama Metelių, Obelijos ir Žuvintų ežeruose.

Be šių keliaujančių paukščių Lietuvoje vasaromis gyvendavo visa eilė mažiau ar daugiau pažista-

mų vardų. Štai pavasario pranašas vieversys ir judrioji pempė, tuoj pat po šaltos žiemos sveikinanti žmones savo skaidriu "gy-vi". Anksti rytais, kartu su artoju, išeinančiu į dirvą, jau čiulbėdavo varnėnai gražiai įtaisytuose inkilėliuose, pakluonėse kalendavo gandrai, kurie paskui sukdavo ratus aukštai padangėse. Pavasariui visai įšilus, pastogėse sau gūžtas lipdė kregždės, o šiluose pasigirdavo meilės giesmininkė lakštingala, ir be perstojo kukuodavo gegutė. Visi šie mums gerai žinomi paukščiai gyvendavo pas mus vasarą, čia užaugindavo vaikelius, o rudenį op traukdavo žiemoti į pietus.

Ne visi paukščiai skrenda į savo didžiąsias keliones vienoda tvarka. Antys laikosi viena paskui kitą ir skrenda vorele, kartais tiesia, kartais nuožulnia linija. Gervės ir žasys paprastai sudaro gražią V formą. O varnėnai ir vieversiai skrenda palaida mase, be jokios tvarkos. Dažniausiai viename skrendančių būryje yra tik vienos rūšies paukščiai, bet pasitaiko ir mišrių būrelių.

Paukščių skridimo kelias taip pat nėra atsitiktinis: jie turi nustatytus kelius ir jų laikosi. Pažvelkime į gandrą, kuris į Lietuvą ir kitas rytines Europos valstybes atskrisdavo iš Afrikos. Gandrai skrisdavo palei Nilo upę, per Bosforo sąsiaurį ir per Karpatų kalnus. Tuo tarpu Vokietijos gandrai iš Afrikos atskrisdavo per Pirėnų pusiasalį ir Prancūziją.

Su išskrendančiais paukščiais dažnai apgaubia mus liūdesys. Tačiau tereikia tik prisiminti, kad, pavasariui pražyduš čiurlenančio upelio krantuos, jie vėl grįš į gimtuosius laukus, — tas pats liūdesys nuskrenda kartu su paukščiais. Ir tikime tada, kad ir mes, kaip tie paukščiai grįšime vėl į savo namus, nes ir mes, kaip ir jie, tik laikinai iš jų pasitraukėme.

ŽAISKIME

Dažnai mūsų jaunesnieji, susibūrę gamtoje ar pas savo bičiulius, nebemoka žaisti. Iš Lietuvos atsivežtų žaidimų niekas neperdavė mūsų jaunimui, o jis juk visada mėgo nuotaikingai reikštis žaidime. Norėdami atgaivinti gražias žaidimų tradicijas, kartu ir paskatinti, kartas nuo karto "Ateityje" supažindinsim jaunimą su įvairiais žaidimais.

Red.

*

20 KLAUSIMŲ. Grupė žaidėjų sėdi kambaryje, vienas pasiunčiamas už durų. Likusieji susitaria kokį nors žodį. Išėjęs už durų turi sutartą žodį atspėti. Šiam grįžus, į jo klausimus atsakoma tik "taip" ar "ne". Galima klausiti tik 20 klausimų. Jei neatpsėja, žaidimą pralaimi.

Žaidimas turi ir auklėjančios vertės, nes galima naudoti žymių asmenybių pavardes, istorinius įvykius, meno kūrinius, geografines sąvokas ir eilę kitų gyvenimo reiškinių kaip atsakymą. Jaunuolis, kuriam pavesta sutartą žodį atspėti, turi progą lavintis, daryti logiškas išvadas iš gautų atsakymų ir pagal tas išvadas artėti prie savo uždavinio sprendimo.

LAPES UODEGA. Lygioje vietoje apibrėžiama aikštelė, kurios ilgis ir plotis maždaug po 5 m. Žaidime dalyvauja apie 6-8 jaunuoliai. Vienas žaidėjas išrenkamas lape, o kiti — gaudytojai. Lapė sustoja aikštelės viduryje ir rankoje laiko 2-3 m. ilgumo virvę, prie kurios pririšta pintinė. Gaudytojams akys užrištos. Jie visi susikabina

rankomis ir eina per aikštelę. Lapė taiko kur nors pro juos pasprukti. Lapei tas pasiseka, bet jos uodegą gaudytojai dažniausiai pagauna, ir tuomet lapė skaitosi sugauta. Žaidžiant šį žaidimą svarbu atkreipti dėmesį į šias taisykles. 1. Gaudytojai turi nieko nematyti. 2. Lapei iš aikštelės išbėgti negalima. 3. Gaudytojai per aikštelę eina lėtai.

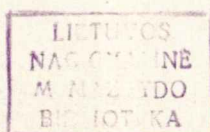
KOMIŠKI ŽAIDIMAI

Bananų valgymo rungtynės. Iš dvylikos dalyvių sudaromos trys komandos po 4 žmones. Visos komandos išsirenka po viršininką ir išsirikiuoja žąsele su viršininku priešaky. Kiekvienas rungtynių dalyvis kairiąją ranką laiko už pečių (už diržo). Dešinė ranka lieka laisva. Rungtynių tikslas — nustatyti, kuri komanda greičiau suvalgys bananus. Teisėjas duoda po bananą kiekvienam viršininkui (į dešinę ranką); po komandos "pradėk" jie pradeda lupti bananą dantimis ir po to valgo jį kaip galima greičiau. Suvalgęs bananą dalyvis turi sušvilpti.

Pirmajam sušvilpus, teisėjas duoda bananą kitam jo komandos nariui. Šis turi jį suvalgyti kaip ir pirmasis, ir taip eina ligi paskutinio kurios komandos dalyvis sušvilps.

Šis žaidimas labai gyvas; jis juokina dalyvius. Jiems sunku tuo pačiu metu judintis, valgyti ir švilpti.

16 svarų rutulio stūmimas. Įrankiai: popieriniai krepšeliai. Oro pripūstas paprastas popierinis krepšelis "stumiama" į tolį "iš peties".

SPORTAS

FUTBOLO ŠACHMATAI

P. GANVYTAS

Mes visi gerai žinome šachmatų. Dauguma mokame žaisti, kiti esame bent susidūrę su šiuo žaidimu. Šachmatai laikomi protiniu sportu. Tačiau retas kas iš mūsų bus girdėjęs ar žaidęs futbolo šachmatų. Kas gi tai per žaidimas? Reikia pastebėti, kad šis žaidimas yra visiškai naujas ir šiuo metu bando išsikvototi sau vietą populiariųjų žaidimų eilėse. Pažvelkime tad truputį į šią naują protinio sporto šaką.

Šveicaras Henri Louis Leissier yra šio naujo žaidimo tėvas ir išradėjas. Beveik 30 metų jis bandė visokius būdus ir formas, kad perkeltų futbolo žaidimą ant šachmatų lentos. Neseniai jam pavyko suformuoti futbolo šachmatų taisykles. Šiandien šis žaidimas populiarinamas Europoje. Amerikos jis dar kaip ir nepasiekė, nes čia ir futbolas nėra toks populiarus.

Futbolo šachmatai žaidžiami ant lentos, kuri tačiau yra truputį didesnė už paprastą šachmatų lentą. Ji — 23 laukų ilgio ir 17 laukų pločio. Figūrų, žinoma, — 11. Jų pozicijos atitinka tikrojo futbolo pozicijas: turime vartininką, tris gynėjus ir t.t. Vartininko judėjimas ribotas, kiti žaidėjai gali judėti laisvai. Jie juda tiesiai arba diagonaliai, pirmyn ir atgal, tačiau negalima pereiti linijos, kurioje stovi priešininko figūra. Stumdomosios žaidime figūros gali turėti kamuolį, bet gali būti stumiamos ir be kamuolio. Jei figūra turi kamuolį, tai būtina, kad stumiama figūra būtų privesta prie jo. Žaidimo tikslas — pasiekti kuo daugiau įvarčių.

Jei paprastuose šachmatuose nėra laiko ribos, tai šitas rungtis tęsiasi 90 minučių. Laimėtoju laikomas tas, kuris pasiekia daugiausia įvarčių. Bendrai paėmus, futbolo šachmatai yra futbolas, perkeltas ant šachmatų lentos ir žaidžiamas teoretiškai. Kiekvieno žaidėjo pajėgumas laikomas lygiu, nėra nei geresnių, nei blogesnių žaidėjų. Žaidimo prasmė yra sugebėti teoretiškai analizuoti futbolo žaidimą, bandyti praveisti visokias kombinacijas, derinius, kurių pagalba pasiekiami įvarčiai. Šį žaidimą reikia laikyti komandiniu žaidimu, nes tik efektingai įtraukus visas figūras į žaidimą — į derinius, galima pasiekti gerų rezultatų.

Taisyklės yra paprastos, ir kiekvienas po pusvalandžio gali jas išmokti ir jomis vadovautis. Nebūtina žinoti ir futbolo taisyklių. Tačiau įdomios partijos bus tada, kai abu žaidėjai gerai supras futbolas ir įvairius jo derinius.

Stūmimai yra dviejų rūšių. Galima stumti vieną figūrą, tada ėjimas laikomas paprastu, bet galima ir daugiau figūrų įtraukti į vieną judėjimą, kuris vadinamas dvigubu. Ėjimas turi būti atliktas per vieną minutę, kad nebūtų prarasta futbolo žaidimo atmosfera.

Jau prieš metus šveicarijos futbolo rinktinė pradėjo žaisti ir futbolo šachmatų, kad geriau pažintų žaidimų eigą, išsąmonintų į derinius, kurie turi būti praveisti būsimoje futbolo rungtynėse. Daugelis klubų futbolo šachmatų naudoja analizuoti žaidimų metu padarytoms klaidoms. Tas žymiai tobulina žaidimą teoretiniu atžvilgiu.

Be abejo, kaip ir kiekvienas kūrinys šioj žemėj, šachmatai nėra tobulas žaidimas. Vieną iš silpnusių vietų reikia laikyti 90 minučių laiko ribotumą. Be to, besiginančiam sunku reaguoti į puolančiojo derinius bei kombinacijas, nes šis gali judinti daugiau negu vieną figūrą. Tačiau šie keli trūkumai futbolo šachmatų vertės nenumažina. Tenka laukti ir stebėti, kokių mastų futbolo šachmatai išsigalės Europoje ir visame pasaulyje. Viena tačiau jau tikra — futbolo žaidimo populiarumo jie nepasieks.

ŠUOLIS Į UPĘ ATSTATO BAŽNYČIA

Prieš kurį laiką Paryžiaus gyventojai turėjo progos stebėti eilę retų spektaklių. Viename priemiestyje, prie upės kranto, stovėjo metalinis aukštas, 35 metrų aukščio bokštas, nuo kurio į tekančią upę vandeni kasdien šokdavo dailiai nuaukęs, gražus 35 metų vyras. Žmonės negalėdavo atsigrožėti jo drąsa ir šuolių technika. Kai jis po tokių šuolių iškildavo virš vandens, publikos entuziazmui nebūdavo galo.

Drąsuolis vadinasi Robert Simon. Jis nėra žymus sportininkas ir nesiekia jokių rekordų. Robert Simon yra kunigas, mažos Saone parapijos klebonas. Bet kaip čia rišasi kunigystė su jo drąsiais šuoliais? Štai ta įdomi istorija, kuri turi tokią nuostabią misiją.

Karo metu tėvas Simon buvo kariuomenės kapelionu. Kovoms pasibaigus, jis grįžo į savo parapiją ir rado smarkiai apgadintą parapijos bažnyčią. Jai būtinai reikėjo remonto, bet jis neturėjo pinigų. Smarkiai karo paliesti kaimiečiai prie gausių norų negalėjo klebonui padėti. Ilgą laiką klebonas galvojo, laukė galvą, kaip praveisti bažnyčios atstatymo vajų. Jis prisiminė savo jaunystės dienas gimnazijoje ir seminarijoje, kada jis pradėjo garsėti kaip geras sportininkas. Jis žaisdavo futbolas, tenisą, užsiimdavo sunkumų kilnojimu, mėgo žiemos sportą ir visas kitas jo šakas. Ypatingai jo gabumai buvo vandens sporto šakoje. Ir štai vieną dieną jis nusiperka išsimokėjimui už 20.000 frankų metalinį bokštą.

Tai buvo 1948 metais, kai jis pradėjo demonstruoti savo šuolius į upę. Jo "salto mortales" išgarsėjo po visą Prancūziją. Saones parapijiečiai visokiais būdais rėmė ir gelbėjo: vieni pravedė reklamą, kiti rūpinosi bilietų pardavinėjimu ir kitaip. Net truputį komunistuojantis Saones burmistras atsiuntė savo ugniagesių kapelą su muzika dalyvauti spektakliuose. Žiūrovai visiškai nežinojo, kad šis šuolininkas yra kunigas. Tik vieną kartą neatsargiai kažkuris parapijietis išsitarė, kad gal kunigas turįs mažiau baimės šokdamas į vandenį, negu sakydamas pamokslą. Trejus metus rūpestingai saugota paslaptis buvo išduota. Įvykis tuoj pateko į laikraščius, tačiau ši reklama tėvui Simon dar labiau padėjo. Vis daugiau žmonių eidavo žiūrėti jo šuolių. Pajamos augo diena iš dienos, ir šiuo metu bažnyčia jau baigta remontuoti. Dar yra truputis skolos, bet drąsusis klebonas tikisi ir tai greitai laiku sutvarkyti. Kai bus pakankamai pinigų, savo spektaklius jis žada baigti, nes gyvybė nuolat į pavojų statyti nelabai malonu. Keletą kartų jis jau buvo susižeidęs veidą. Tačiau jo parapijiečiai tikisi, kad Viešpaties ranka ir ateityje laimins šio drąsaus kunigo pasiryžimą. Tai turbūt pirmas kartas istorijoje, kada tokia įdomia forma būtų keliamas vajus bažnyčiai atstatyti.

P. G.

KREIVOS ŠYPSENOS

Visiems žinoma

— Kodėl žmogaus plaukai greičiau pražyla nei barzda? — klausė Jonas.

— Todėl, kad jo plaukai apie dvidešimt metų senesni už barzdą, — atsakė Matas.

Taupus

— Tamsta sakai, kad šią skrybėlę nešioji dvejus metus? — tarė vienas.

— Taip. Dar ir dabar gerai atrodė. Jau du kartus daviau valyti ir vieną kartą vestuvėse apmainiau, — atsakė kitas.

Restorane

— Klausyk, tarne, šis žuvies gabalėlis netoks gardus, kaip praeitą savaitę, kai čia valgiau.

— Šito suprasti negaliu, — nusišėbėjo tarnas, — juk tai tos pačios žuvies gabalėlis!

Sulaukė tetos

Onutė: — Mama, antai ateina tetulė!

Motina: — Turbūt ją giltinė čia atneša.

Onutė: — Bet, žiūrėk, kokį didelį ryšulį ji velka!

Motina: — Ak taip! Tai bėk, dukrele, tetai rankos pabučiuoti.

Negali suprasti

Vaikas: — Tėveli, kodėl velnias turi uodegą?

Tėvas: — Todėl, kad jis labai blogas.

Vaikas: — Bet mūsų šunelis labai geras, tai kodėl jis turi uodegą?

Parinko Veronika Stančiūtė

Muencheno komikas Karl Valentin prie alaus stiklinės gyrėsi savo gimtinių grožybėmis. Ypatingai jis didžiavosi Zugspitzo kalnu, kuris esąs 4000 m. aukščio — didžiausias visoje Europoje. Pilietis iš Hamburgo drįso pasipriešinti: minėtas kalnas esąs gal didžiausias, bet ne visos Europos, o Vokietijos, ir be to turįs tik 3000 m. aukščio.

— Ne, 4000! — karštai ginčijo Valentin.

— Atsiprašau, 3000! — gynė savo įsitikinimą hamburgietis. — Aš gi pats prieš 20 metų ten buvau užlipęs.

Čia Valentiną patenkintas nusišypsojo:

— Na, prieš 20 metų!!

Kartą, per pūgas ir vėją, —
(Dešimt metų tik turėjau), —
Pasirodyti mergaitėm
Tai bandžiau! Šliaužiau aš
pašliūžaitėm,

Paraitojęs vieną kelnę,
Nuo kalniuko į pakalnę.
Bet kažkaip vidur kalniuko
Sutraškėjo kažkas kietas —
Ir tapau gipsan įlietas.

Kitąsyk, aštuntos klasės
Krepšinio komandos "Stasės"
Ašai, trečias atsarginis,
Stojau į kietas rungtynes
Ir, pašokęs iki lanko,
Sviediniu gavau per ranką —
Kitą dieną koše tiršta
Daktarai lipino pirštą.

Trečiakart, plentu plačiuoju
Bevažiudamas, sapnuoju,
Kaip stovykloj jos vedėjas
Gauda nuotykių mėgėjas.
Tik staiga — visi į orą —
Kažkodėl pramušom tvorą —
Žiūriu — žvaigždės išrikiuotos —
Ir guliu vėl sugipsuotas.

Taigi, tris kartus mėginęs
Sumanumą medicinos,
Jau maniau — reik viską duoti,
Ką tik skauda, sugipsuoti!

Štai širdis vėl kartą ima
Kraujo aukštinti spaudimą...
Ir jaučiu, kad negerai —
Ims ir pliš ji įstrižai!

PRANEŠIMAS IŠ KOLONIJOS

F
Baltimorė — tai bent miestas,
Visas lempomis apšviestas.
Ar diena ten, ar naktis,
Telefonas — veikia vis!

Nors bažnytkaimiu vadina,
Bet tas dar nepagadina
Vardo miesto mūs gražaus,
Kad ir nelabai garsaus.

Mirties bausmės įvykdymas buvo paskirtas kitos dienos rytą. Artėjant paskutinei valandai, pasmerktasis buvo paklaustas, ar nenorėtų suvalgyti ką nors skanaus ir ypatingo savo paskutinėje vakarienėje.

— Taip, — prašniždėjo jis, — aš labai norėčiau paragauti grybų. Aš niekada nediršau jų paliesti, nes bijojau nusinuodyti. Dabar gi tai nebūtų pavojinga.

— Ar tu visuomet ir visiems saikai teisybę?

— O ne! Aš gi noriu turėti keletą draugų.

O kad baldos, kad stuksena!
Čia sudunksi, čia kliuksena,
Čia sustoja, čia vėl daužos,
Iš krūtinės gvolta laužais,
Kulia šonkaulius į ragą,
Rodos, lėks tuoj į Čikagą...
O palaukit, reik vaistų,—
Ir pas daktarą einu.
Jam sakau, meldžiu labai:
"Daktare, man negerai —
Jau širdelė — senas laužas!
Ar girdi, kaip ji man daužos? —
Kažkas maudžia ir vilioja,
O ji kliuksi ir vaitoja,—
Please, vardan mūs šventojo Antano,
Sugipsuokit širdį mano,—
Kam kliukseno!"

Jis paklausė ragelių
Ir atsakė: "Negaliu!
Ar, žmogau, tu nematai,
Kad širdis tai riebalai,
Tai ne kaulas, ne kremzlis,
Tai, vyreli, tik širdis!"
Ir širdies man negipsavo.
Apverčiau likimą savo,
Nuliūdau — kur nenuliūsi —
Pats širdies sau neužiūsi!
Ji vis dūksta, ji vis klega
Ir vis veržias į Čikagą.
Visa laimė — dar gerai,
Kad nenuimti gipsai
Nuo to karto, kai ant plento
Automobilį į trantą
Sumalėm. Užtat širdis,
Kad ir kaip besiblaškyt,—
Kuo saugiausiai izoliuota,
Kol — krūtinė sugipsuota.

Kas mokyklą tebelanko
Ir dar niekur nesitranko,
Griausia knygą užsikniaubę,
Nors ir žiauriai susiraukę.

Išminties turtus jie krauna,
O po to diplomus gauna
Ir rimtai į viską žiūri,
Kaip balta katė į sūrį.

Mūs jaunimas, rods, rinktinis,
Kai pajudini — šiaudinis;
Nieko neina sulipdyti,
Jei ką nori pastatyti.

Chorą didelį turėjom,
Kaip bematant subyrėjo,
Nes maestro į Čikagą,
O choristai — šmakšt į ragą.

Bet, o tempora, o mores, —
Jūs nepeikit Baltimorės,
Miestas lempomis apšviestas,
Tai šaunus lietuvių miestas.

Jolė Nelė

DARBAI ŽMONĖS

SAULĖS LAIKRODŽIAI

Niekados nakties nebebus. Bus
vakaras, vakaras, vakaras.

Vasaros niekad nebus. Bus ru-
duo. Per amžius — ruduo.

46 psl.

“Saulės laikrodžiai” yra trečioji Henriko Nagio poezijos knyga. Kūrybos darbais šis poetas prasiskleidė sunkiaisiais tremties metais (gimęs 1920 metais, pirmas rinkinys — 1946 m., antras — 1947 m.). Dėl to visai nenuostabu, kad niūrūs motyvai vyrauja jo poezijoje. Ankstesnėje jo poezijoje pagrindiniu motyvu buvo lapkričio naktys — su savo žvarbiais vėjais, su tamsa, ūkanomis ir melancholija. Nors šio naujojo rinkinio pavadinimas ir visai giedrus, bet turinyje vis dėlto vyrauja daugumas anų lapkričio naktų motyvų, nes jo saulės laikrodis yra sustojęs ir miega, nukritęs iš pilies bokšto ant smėlio, nes Dievas pridengė rankomis saulės ugniakurą, ir svajonių medžio šešėlis nuskendo giliam tvenkinį. Dėlto laikas sustojo vakaro sutemose, niūrų rudenį — ir taip bus per amžius:

“Giliai į žemę paskandinome jaunystės sapnus. Virš debesų drėgnų išskrido aukso paukštės, ir snapuose nusinešė ir vasarą, ir saulę”.

50 psl.

Tačiau tie tamsos motyvai, nors ir giliai melancholiški, bet ne pesimistiški. Tai poezija išsigelbėjusių iš sudužusio laivo ir negyvenamų saloj laukiančių “didingo laivo, brendančio su saule ir vėju stiebuos ir jūrinių akyse”. Tas laukimas kartais virsta neviltingu ir nuskausta mirties šešėliuose, bet daugiausia jis yra nuskaidrintas ilgesiu savo gimtosios žemės ir gimtuosiuos laukuos prabėgusių vaikystės giedrais vaizdais. Kur yra ilgesys, ten nėra nevilties, ten yra veržimasis ir jieškojimas. Tremties tragizmą poetas sugeba apgaubti prasmės jieškojimu ir klasiška rimtimi. Juk ir mirštantis ūkininkas guo-žias: “O aš gulėdamas smilčių kalvoį, regėsiu dangų pro šulinių gaivias akis, regėsiu kaulo baltumo debesis aukštai — šviesių žiurkų

bandą, — šnabždėsis jie su vėjais miegančiais mėlynėj. Į mano kūną sunksis, kvepiantys medum lietaus lašai...” Ir mirusio poeto antkapio raidėmis teka gyvi pavasario vandenys, keliai debesys paukščių iš kleigančių miškų. Net ir karstai kvepia sakais, net rudens vėjai neša gaivumą, o poeto akys visada pasiilgusios saulės, begalinės dangaus mėlynės.

Kontrastas tarp žiaurios dabarties, kuri pažymėta savosios žemės praradimo ženklu ir savos kultūros pamatų sugriovimu, ir tarp to šviesiojo pasaulio, į kurį kyla poeto dvasia, — ir atsiranda H. Nagio poetinė jėga. Dabartį jis gyvai išgyvena ir savomis nuotakomis ryškiai nuspalvina savo eilėraščius, bet tas didysis šviesos ir gyvybės ilgesys, kuriuo jis dega ar tai besiverždamas į savo vaikystės šviesius sapnus, ar tai svajodamas apie pasakų karalaites ir sudužusias svajones, kurios niekad nesugrįš, ar tai nors kaip sūnus palaidūnas norėdamas bent numirti savo gimtosios žemės smėlyje galvą padėjęs, — pakelia tą tamsią tikrovę į estetinę plotmę ir ją nuskaidrina tikros poezijos šviesa.

Visame rinkinyje juntame stiprią savosios žemės meilę, tiesiog nostalgiją. Bet visa tai poetas išreiškia netiesioginiu būdu. Pigios retorinės, patriotikos čia nerasiame. Poetas kalba paprastais žodžiais, laisvais, gana palaidais ritmais, kurie liejasi į laisvus posmus, dažniausiai neturintys net rimo. Tokia forma atitinka eilėraščių melancholinę nuotaką ir dvelkia naujumu. Nusikeldamas į vaikystę, H. Nagys palinksta į epinį vaizdavimo būdą. Jis vaizdus tiesiog tapo, lyg dailininkas teptuku. Tačiau tai nėra gryna epinė poezija, nes šitie tapybiniai vaizdai yra nudažomi poeto jausmu ir lyrine nuotaka, kuri juos apipina ir duoda jiems prasmę. Tur būt, neapsiriksime pasakę, kad šie kiek šiurkštokos išviršinės formos eilėraščiai apie vaikystę gim-

tuosiuose laukuose yra vieni iš stipriausių šiame rinkinyje savo išvidiniu darnumu, nes juose vaizdai ir išpūdžiai yra apsupti gilios poeto meilės. Tokio sugestyvumo jau neturi paskutinio skyriaus eilėraščiai, kur poetas daugiau atitrūksta nuo konkretumo.

Mėgstamiausios H. Nagio vaizdinimo priemonės yra metaforos. Kartais net ištisi eilėraščiai pagrįsti prozopcpėjomis (Rudens laužai, Pavasaris ir vaikai). Tačiau kartais tie vaizdai gauna dirbtinumo ir pražudo lyrinę nuotaką (paskutinio skyriaus eilėraščiuose).

Džiaugdamiesi nauja poezijos knyga, norėtume pageidauti, kad autorius eiliavimo laisvume vis dėlto per daug nenuklystų nuo klasinės eilėraščių technikos ir gausiau naudotųsi konkreto vaizdingumo priemonėmis, kurios geriausiuose jo eilėraščiuose puikiai yra pasireiškusios. Šią knygą palyginę su ankstesniais poeto rinkiniais, matome H. Nagį stiprėjančią ir išvidinę nuotakos darnumą ir formos valdymą. Knygą puošia gražios dail. T. Valiaus iliustracijos. Išleido Liet. Knygos Klubas Čikagoje, 1952 metais, 80 psl., kaina 1 dol.

Pr. Naujokaitis

STUDENTŲ GEGUŽIS

Italijos kat. studentų organizacijos, susibūrę prie Kat. Akcijos, sudaro centralinę komisiją, kuri siūlo studentams pasirinkti gegužio mėnesį įvairioms programoms. Studentų gegužis apimtų vietinių universitetų studentus. Gegužio mėnesio programoms siūloma: 1. Meno ir karikatūrų konkursai; 2. Diskusijos dabarties klausimu; 3. Muzikos vakarai; 4. Diskusijų vakarai; 5. Filmų apžvalgų vakarai; 6. Pasilinksminimai.

Taip pat organizuojamos iškylų su bendromis pamaldomis. Keturi gegužio sekmadieniai turėtų sujungti studentus bendrai malda. Šiokia programa turėtų sujungti visus studentus kiekvienų metų gegužio mėnesiais.

MIRĖ KARDINOLAS FAULHABERIS

Šią vasarą, birželio 13 d. Muenchen mirė kardinolas Faulhaberis, sulaukęs 83 metų amžiaus. Jo autoritetas ir įtaka Vokietijoje buvo nepaprastai dideli. Net naciai nedrįso jo paliesti, nors savo garsiais pamokslais, kuriuos dažnai transliuodavo britų radijas, kardinolas kovojo prieš jėgos valdžią. Ypatingai garsus yra kard. Faulhaberioestas šūkis: “Laiko balsas — Dievo balsas”, kuriuo jis norėjo priminti, kad katalikai privalo eiti su gyvenimu pirmose jo linijose, nebijoti gyvenimo pažangos ir nešti visur naują atgimimo dvasią.

KULTŪRINIS GYVENIMAS

• **Lietuvių Kultūros Fondo** laikinoji JAV apygardos Valdyba, norėdama paskatinti dramaturginę kūrybą, skelbia konkursą dramos veikalui parašyti. Konkurse dalyvauti kviečiami viso pasaulio lietuviai.

• **"Lietuvių Dienų"** leidykla, išleidusi poezijos antologiją "Žemė" ir St. Būdavo apysaką "Varpai Skamba", baigia spausdinti prof. M. Biržiškos knygą "Lietuvių Tautos Kelias". Leidykla taip pat renka medžiagą plačiam biografiniam vardynui, pavadintam "Žinomieji lietuviai".

• **Bostono Rašytojų Klubas** š. m. rugsėjo 6 d., vėl pradėjo darbą gaušingu susirinkimu.

• **"Gabijos"** knygų leidykla šį rudens numato išleisti Liudo Dovydeno apysaką "Per Klausučių ūlytėlę" ir Guy de Maupassant romaną "Moters širdis".

• **"Žvirkliai inkilėliuos"** — eiliuotą pasaką vaikams parašė poetas Petras Pilka. Ji bus išleista dar šiemet.

• **Baltijos Tautų Simfoninis Koncertas** rengiamas š. m. spalio mėn. 12 d., New Yorko garsiojoje Carnegie Hall. Programoje bus išpildyti Gruodžio, Jakubėno, Kačinsko, Bacevičiaus, Vitols ir Tubin veikalai. Dirigentais pakviesti J. Kačinskas, B. Skulte ir E. Kalam.

• **Dr. J. Grinius** Laisvosios Europos Kolegijos vadovybės buvo pakviestas globoti lietuvių studentus Strasburge. Kolegijoje studijuoja šie lietuviai studentai: S. Garbačiauskas, K. Jesutyte, P. Klimas, Macevičiūtė ir J. Norkaitis.

• **Violončelistas Mykolas Saulius** — Denverio simfoninio orkestro dalyvis — grojo vadinamame "Red Rocks Music Festival" Coloradoje. Šis Red Rocks teatras yra vienintelis pasaulyje įrengtas kalnuose po atviru dangumi. Jis buvo gausiai lankomas ne tik vietos gyventojų, bet ir visos Amerikos bei pasaulio turistų.

• **Ruošiamasi išleisti lietuvišką enciklopediją.** Lietuvoje buvo pradėta

leisti sąsiuviniais Lietuviškoji Enciklopedija. Ners darbas ėjo pamažu, bet kai užklupo okupacijos, jau buvo išleista 8 dideli tomai. Bolševikų metais nebuvo nė kalbos apie jos tolimesnį leidimą. Buvo mėginta tęsti vokiečių okupacijos metais, bet ir tada nepasisėkė. Dabar Juozas Kapočius, Pranciškonų Spaustuvės vedėjas Brooklyne, energingas knygų leidėjas, sumanė išleisti naują enciklopedijos laidą ir ją atbaigti. Jis aplankė visus buvusius Lietuviškos Enciklopedijos redaktorius ir bendradarbius, vyriausiu redaktoriu pakvietė prof. Vaclo. Biržišką, greitai sudarys ir kitų redaktorių štabą. Enciklopediją sudarys maždaug 25 tomai. Kas metai pasirodys 3-4 tomai.

Dabar jau organizuojamas platiniemas, kreipiamasi į visuomenę ir organizacijas. Iš anksto nereikės mokėti, tik pasirodžius tomui, bus jis pasiunčiamas užsisakiusiam, tada bus ir sumokama.

• **Tėvai Pranciškonai**, Kennebunk Port, Maine, įrengė naują šv. Antano šventovę. Jau anksčiau vienuolyno priebutyje buvo šv. Antano statula, aplink ją nuolat degdavo lemputės. Šiemet visa buvo perstatyta, praplėsta. Pastatytas iš Italijos atvežtas marmurinis altorius, graži šv. Antano statula ir mozaika, kuri puošia visą altorių. Koplyčios languose sudėti šeši nauji vitražai, kuriuos specialiai padarė dail. Z. Kolba Chicagoje. Vitražai vaizduoja: Aušros Vartus, šv. Kazimierą, šv. Pranciškų, šv. Jurgį ir Maldą už Tėvynę.

Koplyčios pašventinimas įvyko rugpiūčio 10 d. — per Lietuvių Dieną. Iškilnėse dalyvavo Portlando vyskupas Feeney ir J. E. vysk. V. Brizgys.

• **Vatikano observatorijos** direktorium mirusio jėzuito kun. Jono Steino vietoje paskirtas taip pat jėzuitas vienuolis iš Australijos kun. Daniel O'Connell S. J. Vatikano astronomijos observatorija įkurta 1579 m. pop. Grigaliaus XII. Ji yra Castelgondolfe. Prie jos yra ir žemės drebėjimų matavimo stotis.

suvažiavimas įvyko š. m. rugpiūčio 30-31 d. d. ir rugsėjo 1 d. Chicagoje.

• **Vincas Natkevičius** atstovavo Vidurio Europos krikščionių demokratų jaunimo sekcijai Austrijoje įvykusiame Jaunųjų Krikščionių Demokratų Sąjungos sąskrydyje. Lietuvių atstovas gyvai reikšėsi Vidurio ir Rytų Europos komisijoje.

• **Prof. Dr. Mykolui Biržiškai**, Nepriklausomybės Akto signatarui, Vilniaus Universiteto Rektoriui, š. m. rugpiūčio 24 d. sukako 70 metų.

• **Lietuvių Darbininkų Sąjungos metinis seimas** įvyko š. m. rugpiūčio

mėn. 24-25 d.d. Worcester, Mass. Seimas priėmė kelias svarbias rezolucijas darbininkų ir socialiniais klausimais, nutarė išleisti prel. K. Urbonavičiaus bent vieną dar neatspausdintą knygą ir jo biografiją, ir išrinko naują Centro Valdybą.

• **T. Jurgis Gailiusis, O. F. M.**, paskirtas nauju lietuvių pranciškonų šv. Kazimiero provincijos provinciolu.

• **New Yorko ateitininkai** dalyvavo šv. Stepono, pirmojo vengrų karaliaus, dienos proga suruoštoje vengrų tautinėje šventėje. Eitynėse ir iškilmingame akte dalyvavo visos pavergtos tautos, tuo pačiu šv. Stepono dieną paskelbdamos kovos už laisvę dieną.

• **Tarptautiniame Geografų Kongrese**, įvykusiame š. m. rugpiūčio mėn. Washingtone, Lietuvą atstovavo prof. K. Pakštas ir Dr. Vl. Viliaimas.

• **Lietuvių R. K. Kunigų Vienybės** Seimas įvyko š. m. liepos 22-23 d. d. Tėvų Pranciškonų vienuolyne, Kennebunk Port, Maine. Į seimą suvažiavo apie 40 atstovų, kurių tarpe buvo vysk. V. Brizgys, prel. J. Balkūnas, prel. Pr. Juras, kun. St. Yla, dr. J. Vaišnora, ir kt. Pirmąją suvažiavimo dieną vysk. V. Brizgys skaitė paskaitą — Lietuvių jaunimo organizacijos JAV, rūpestingai peržvelgdamas čia gimusio ir iš tremties atvažiavusio lietuviškojo jaunimo nuotaikas, jaunimo organizacijos, jų vaidmenį jaunimo dvasinio pasaulio formavime. Prof. St. Ylos paskaita "Lietuviška parapija JAV" užėmė svarbią vietą antrosios dienos darbotvarkėje. Po abiejų paskaitų vyko gyvos diskusijos. Suvažiavimas priėmė eilę reikšmingų rezoliucijų ir nutiesė gaires ateinančių metų darbams.

• **Hamiltonė, Kanadoje**, statoma nauja lietuviška bažnyčia, skirta 1,500 naujųjų lietuvių ateivių. Parapijos klebonas kun. Juozas Tadauskas, subūręs ir suorganizavęs šią naująją parapiją, džiaugiasi, kad parapijiečiai bažnyčios statybos darbams nuoširdžiai aukoja ir nuo darbo atliekamų laiku patys mielai ateina talkon ir padeda statyti Dievo namus, kur skambės lietuviškos giesmės ir kils maldos, belaukiant laisvosios Lietuvos. Apie spalio mėn. tikimasi baigti statybos darbus ir pasirengti pašventinimo iškilnėms.

• **Toronto lietuvių kolonijoje** yra susispietę apie 6000 lietuvių naujųjų ateivių, baigusius išpareigtas sutartis ir pradėjusių čia savarankiškai kurtis. Toronto lietuvių parapijos klebonas kun. Petras Ažubalis, matydamas tokią gausią ir nuoširdžią lietuviškąją koloniją, nupirko sklypą žemės ir rengiasi statyti naują Aušros Vartų lietuvių bažnyčią. Vietinis Toronto kardinolas ir arkivyskupas šį sumanymą šiltai remia.

VISUOMENINIS GYVENIMAS

• **Lietuvos Vyčių 39-tasis visuotinis suvažiavimas** įvyko š. m. rugsėjo mėn. 12-14 d., Dayton, Ohio. Suvažiavime, kuriame, tarp kitų, dalyvavo ir kalbėjo J. E. vysk. V. Brizgys, prof. Dr. A. Damušis, J. Boley, buvo svarstomi organizaciniai reikalai ir išrinkta nauja Centro Valdyba. Daug dėmesio buvo kreipiamas lietuvių išlaikymo problemai ir Lietuvos laisvės kovai. Suvažiavimo proga Daytono Meno Institute buvo surengtas solisto Algirdo Brazio koncertas.

• **Amerikos Lietuvių Inžinierių** ir Architektų Sąjungos skyrių atstovų

Pamaldos Diepholzo (Vokietijoje) skautų stovykloje

ISIGYKIME SAVAS JAUNIMO STOVYKLAS

Per savo suvažiavimą New Yorke LRKSA (Lietuvių Romos Katalikų Susivienijimas Amerikoje) padarė svarbių nutarimų, kurie gali teigiamai atsilipti į lietuviškojo jaunimo auklėjimo reikalus. Kaip žinome, LRKSA yra lietuviška draudimo organizacija, draudžianti savo narius ligos ir mirties atvejuse. Tačiau ši organizacija rūpinasi ir kultūriniais lietuviškojo gyvenimo klausimais. Savo nauju nutarimu LRKSA yra pasiryžęs skirti naujai prirašytų narių metinį mokestį lietuviško jaunimo stovykloms įsigyti. Ligi šiol nei ateitininkai, nei skautai, nei vyčiai neturėjo savų ir nuolatinių stovyklaviečių ir kiekvienais metais turėdavo glaustis pas svetimuosius, jiems mo-

kėdami nemažus pinigus. Įsigijus lietuviškam jaunimui savas stovyklas, padėtis žymiai pagerėtų.

Šį sumanymą ypatingai turėtų paremti Amerikos ateitininkai. Tuo tikslu Ateitininkų Federacijos Vyr. Valdyba neseniai išleido atsišaukimą į visus ateitininkus, ragindama kaip galima gausiau visiems stoti nariais į LRKSA ir raginti savo draugus bei pažįstamus. Įstodami į šią didelę draudimo organizaciją, apdrausime savo gyvybę, o taip pat padėsime įsigyti jaunimui vasaros stovyklavietes. Artimiausiu laiku At-kų Fed. V. Valdyba paruoš tikslius planus, kaip ateitininkai geriausiai galėtų prisidėti prie šio svarbaus sumanymo įgyvendinimo.

PAX ROMANA KONGRESAS

(Atkelta iš 180 psl.)

bai aktyviai dalyvavo intelektualų diskusijose, susilaukęs gausių aplo-dismentų, kalbant apie Lietuvą, o vėliau išrinktas nariu specialios intelektualų komisijos, skirtos bolševizmo pavergtų tautų klausimams nagrinėti ir ateizmo kovos metodams studijuoti. Šiai komisijai, kuriai be dr. Ramūno priklauso dar 8 nariai, pirmininkauja Kanados ambasadorius Jean Desy.

V. Žvirzdys kalbėjo stud. suvažiavime Toronte ir dalyvavo diskusijoje Montrealyje, išskeldamas tremtinių studentų šalpos reikalą ir būtinybę ruošti krikščionybės gražinimui į bolševikų ateizmo pavergtą Lietuvą ir kitus kraštus. Be to, A. Bajorinas ir V. Žvirzdys davė pasikalbėjimus Kanados spaudai. Pastarasis įkalbėjo ir plokštelę, kuri per Canadian Broadcasting Company radiją įvairiom kalbom pasauliui dar kartą primins Lietuvos vargus.

Atstovų bendravimas. Visi delegacijos nariai praleido daug valandų, besikalbėdami su įvairių tautų atstovais, gi socialiniame gyvenime ypatingai gyvai reišėsi šviesiaplaukis A. Bajorinas. Be sunkaus suvažiavimo ir studijinio darbo Pax Romana kongreso dalyviai turėjo progos aplankyti Kanados sostinę — gėlėtąją Ottawą, kurios un-te profesorijauja dr. Ramūnas, Niagaros krioklius, prancūziškąjį senoviškąjį Quebecą, kurio Lavalio un-tas neseniai atšventė 100 m. sukaktuves. Šviesiausių įspūdžių yra likę iš susitikimų su kitataučiais broliais ir sesėmis, kurių visi daugiau ar mažiau žino apie Lietuvą ir ją ištikusį likimą.

Mintys ateičiai. Iš anksto reikalinga būtų ruošti sekančiam Pax Romana suvažiavimui ir kongresui. Partitis parodė, jog per tokio pobūdžio susitikimus galima daug padaryti savam kraštui, įgyjant jam naujų draugų. Reikėtų, kad sekančiais metais didesnė ir mišri — vyrų bei mergaičių — delegacija būtų pasiųs-

"EGLUTĖ" AUGA

Vienintelis šiuo metu lietuviškas taip gražios formos ir turinio vaikų laikraštis — "Eglutė" — auga ir stiprėja. Neseniai "Darbininke" buvo platus pasikalbėjimas su "Eglutės" redaktoriumi — Pranu Naujokaičiu. Jo įdomesnius momentus norime patiekti ir mūsų skaitytojams. "Eglutė" pradėjo eiti 1950 metų pradžioje. Ją apsiėmė leisti Lietuvių Kultūros Institutas, pirmasis redaktorius buvo B. Brazdžionis. "Eglutės" skaitytojų skaičius kasmet vis didėja, ir šiuo metu spausdinama apie 2000 egz. Daugiausia skaitytojų "Eglutė" turi J. Amerikos Valstybėse — apie 1600, Kanadoje — apie 200, Australijoje — 43, kitur mažiau. Įdomiausia, kad "Eglutė" nukeliauja į Naująją Zelandiją, kur ją skaito 3 vaikai, ir net į Etiopiją, kur gyvena vienas pats jos skaitytojas. Žinoma, to prenumeratorių skaičiaus jokių būdu nepakanka, kad žurnalas galėtų pats iš savęs išsilaikyti.

"Eglutėje" bendradarbiauja daug žinomų vardų, kaip A. Vaičiulaitis, L. Žitkevičius, A. Giedrius, V. Nemunėlis, St. Zobarskas, St. Džiugas ir daug kitų. Kiekviename numeryje duodamas lengvai parašytas Lietuvos istorijos kursas, kurį veda mok. V. Čižiūnas. Lietuvos geografijos bruožų dažnai duoda mūsų geografai A. Bendorius ir V. Viliamas. Labai populiarūs yra scenos veikaleliai, kuriuos mielai paruošia J. Kuzmickis, J. Rūtenis, J. Gliuda ir kt. Labai nedrąsiai, bet vis daugiau atsiranda ir pačių jauniausiųjų kūrybos. Iš jų išaugs būsimieji Lietuvos poetai ir rašytojai.

Stebėdama "Eglutės" kelią į vaikų širdis ir suprasdama milžinišką jos reikšmę lietuviškojo atžalyno ugdyme, mūsų visuomenė turėtų parodyti daugiau susirūpinimo ir šilimos šio žurnalo medžiagine padėtimi. Dar daug vaikų jos neskaito. Ateikime visi "Eglutei" į talką!

ta į Amsterdamą, kad delegacijoje dalyvautų bent vienas sendraugis ar studentas, kartą jau dalyvavęs Pax Romana suvažiavimuose ir pažįstantis bendrą padėtį, kad mūsų Sąjunga iš anksto sutvarkytų techniškus reikalus. Negalima gailėti pinigų panašiam tikslui, nes čia pinigas neišmetamas niekam, bet panaudojamas didesniai ir aukštesniai tikslui. Mūsų studentija ir sendraugiai taip pat turėtų parodyti daugiau susidomėjimo Pax Romana darbais, kurie tokie gausūs ir nepaprastai įdomūs, ir stengtis palaikyti kiek tik įmanoma glaudesnę ryšį su tarptautine katalikiškąja akademikų studentija bei mokslo vyrais, nes jų tarpe yra tikrai gera ir miela būti, nes jų pagalba mūsų kraštui yra ir bus nuosirdi, nesvyruojanti bei tikra.

V. Kreviškis

PLAČIAME PASAULYJE

BELGIJA

Tarp Liuvono Katalikiškojo Universiteto studentų niekados netrūko ir lietuvių. Jie visados pasižymėjo kaip geri mokiniai.

Šiais metais liepos 12 d. labai gerai baigė keturių metų komercinės inžinerijos studijas inžinierius Paulius Povilaitis.

Naujas inžinierius — kilęs Lietuvoje iš Zanavykų krašto. Likimo nublokštas į Belgiją, 1948 m. pradėjo studijas Liuvono Universitete. Kadangi neturėjo gimnazijos baigimo liudijimo, 1950-1951 metais išlaikė prie Švietimo Ministerijos Briuselyje egzaminus ir gavo brandos atestatą su ypatingu egzaminų Komisijos pirmininko pagyrimu. Belgijos Švietimo Ministerija jam leido vietoj flamų kalbos pasirinkti lietuvių kalbą, iš kurios egzaminuoti pakvietė lietuvių kun. J. Aranauską, kuris tuo metu gyveno Jėzuitų gimnazijoje Mons.

P. Povilaitis studijavo nepaprastai gerai: kiekvienus studijų metus baigė „Labai gerai“ (la plus grande et grande distinction).

Jis be kitų studijų dar studijavo aukštuosius finansų ir bankų mokslus, kurie labai svarbūs ir turi didelės reikšmės šiais laikais.

BOSTONAS

Vasaros karščiai kuriam laikui buvo nutraukę draugovės susirinkimų grandinę, tačiau, rudeniui artėjant, Bostono studentai ateitininkai vėl pradeda burtis bendram darbui. Rugpiūčio 23-čios dienos susirinkimas buvo idomus tuo, kad jame atsilankė būrys newyorkiškųjų studentų ateitininkų. Ir svečiai ir namiškiai išklausė Dr. J. Leimono paskaitos apie krikščionišką toleranciją ir šį klausimą su prelegentu gerai išdiskutavo. Toliau sekė gyvos diskusijos studentų ateitininkų veikimo metodikos klausimais. Svečiai kolegos: Sabaliauskas ir Vygasas išdėstė savo dėmesio vertus pasiūlymus mūsų veiklai pagyventi. Dauguma pritarė, kad mūsų veiklos metodai yra keistini, tačiau nustatyti naujas gaires susirinkusieji paliko šių metų SAS-gos suvažiavimui.

Kanados jaunesniųjų at-kų suvažiavimo dalyviai, vadovai ir rėmėjai

Oficialiajai susirinkimo daliai pasibaigus, visi dalyviai sustojo ratu ir pripildė parapijos salę skambia lietuviška daina. Pasirodė vėliausias „Gaudeamus Zbitka“ numeris, ir uždainavę „Eisim broliukai namo“, dviejų didmiesčių studentai ateitininkai išsiskyrė, tikėdamiesi kada nors vėl susitikti, pasidalinti mintimis, paskatinti vieni kitus prie darbo ir sustiprinti dvasią bendra daina.

ALO.

BALTIMORE, MD.

Parsivežė naujos energijos iš at-kų stovyklos, Baltimorės moksleiviai sujudė veiklai. Nepaisant karštos vasaros, turėjo du kuopos ir keletą būrelių susirinkimų, išvykų į gamtą ir bendrą iškylą su Philadelphijos ateitininkais.

Kuopos susirinkimuose, stovykloje buvusieji pasigyrė įsigytomis žiniomis bei patyrimu. Dvasios vadas kun. P. Patlaba kalbėjo aktualiais veiklos reikalais. Bendrosios valdybos pirmininkas C. Surdokas pranešė visiems linksmą žinią, kad kuopa gavo vėliavą. Be to, per vieną susirinkimą buvo atvykęs mielas svečias iš Washingtono kun. J. Znotinas, kuris tarė keletą karštų žodžių ir savo jauna dvasia pajvairino susirinkimą.

Buvo išrinkta nauja kuopos valdyba ir „Ateities“ platintoja bei kores-

pondentė. Visiems pritarus, buvo surinktos aukos automobilio katastrofoje sužeistam, Ant. Sužiedėliui.

Šiuo metu Baltimorės at-kai ruošiasi šventei, į kurią tikisi atvyksiant net artimų kaimynų — New Yorko ir Philadelphijos ateitininkus.

Gen. B.

CHICAGO, ILL.

Cicero šv. Antano parapijos mokykloje praėjusiais metais susiorganizavo moksleiviai at-kai. Veikia berniukų ir mergaičių būreliai. Berniukų būrelio valdybą sudaro: L. Krivickas — pirm., B. Prapuolenis — vice-pirm., ir P. Dibonas — sekretorius; mergaitėms vadovauja: D. Orentaitė — pirm., A. Bendikaitė — vice-pirm. ir V. Remeikaitė — sekretorė. Abu būrelius globoja A. Šatas.

Rugpiūčio mėn. 9 d. su džiaugsmu sutikome pas mus atsilankiusį „Draugo“ redaktorių kun. dr. J. Prunskį. Savo turiningoje kalboje apie spaudos reikšmę ir jos platinimą svečias davė praktiškų patarimų jaunesiems spaudos platintojams, papasakodamas konkretų pavyzdį, kokion pražūtin gali nuvesti netinkamos spaudos skaitymas bei platinimas.

Pasiklausę V. Remeikytės išpūdžių iš moksl. at-kų vasaros stovyklos, susirinkimą užbaigėme iškyla į Chicago apylinkes, į Yorkfield mišką.

Už šią galimybę atsigaiivinti tyru laukų oru esame dėkingi mūsų globėjui.

Rugpjūčio mėn. 16 d. įvykusiame kuopos susirinkime kalbėjo kun. dr. V. Bagdanavičius spaudos atsiradimo tema, pažymėdamas tą milžinišką pažangą spaudos darbe, pažangą, kurios dėka šiandieną milijonai skaito ir šviečiasi. Prelegentas ragino padėti platinti gerąją spaudą, tuo neleidžiant įsigalėti melui ir apgalei.

Prieš prasidedant naujiesiems

mokslo metams, Cicero moksl. atkų kuopa susirinko dar vienam susirinkimui, kuriame buvo išklaustas kuopos globėjas A. Šato raginimas mesti laužan "Comicus" ir kino žvaigždes ir vietoje šių dievukų pasikviesti pas save "Eglutę" ir "Ateitį". Išrinktas spaudos platintojų būrelis, kuris nuo rugsėjo 3 d. iki 14 d. platins mokyklos I, II, III ir IV-me skyr. "Eglutę", o V, VI, VII ir VIII skyr. — "Ateitį".

Korespondentė.

MOKSLEIVIŲ ATEITININKŲ SĄJUNGOS VALDOMIEJI ORGANAI

Pranešame visiems ateitininkų vietinams ir moksleivių kuopoms apie naująjį persitvarkymą Moksleivių Ateitininkų Sąjungos valdomuose organuose.

MAS Dvasios Vadas — kun. Viktoras Rimšelis, Marian Seminary, Clarendon Hills, Ill., USA.

MAS ir JAV Centro Valdyba:

Pirmininkas — Adomas Viliušis, vicepirmininkė ir veikimo programos skyriaus vedėja — Aldona Krikščiūnaitė, sekretorė ir mergaičių reikalų vedėja — Raimunda Širmulytė, socialinių reikalų vedėjas — Pranas Kliorikaitis, išdininkas — Severinas Krutulis ir narys Kanadai — Jonas Andriulis.

MAS Centro Valdybos adresas: Adomas Viliušis, 835 W. 34th Place, Chicago 8, Ill., USA.; telefonas FRontier 6-3744.

MAS C. V-bos įgaliotiniai:

"Ateities" žurnalo reikalams — Juozas Baužinskas, 17 St. John's Rd., Brooklyn 37, N. Y., MAS Vokietijoje — Antanas Dulskas, 21 a Muenster, Greverer Str. 69, Germany.

MAS Kontrolės Komisija

Pirmininkas — Antanas Sužiedėlis, sekretorė — Zita Zarankaitė ir na-

rys — Kęstutis Keblinskas. Komisijos adresas: Zita Zarankaitė, 1182 Washington St., Norwood, Mass.

Kanados Jaunųjų Ateitininkų Sąjungos Centro Valdyba

Pirmininkas — Stasys Verbickas, vicepirmininkas — Antanas Bumbulis, sekretorė — Stasė Verbickaitė, socialinių reikalų vedėja — Saulė Lukoševičiūtė ir išdininkas — Jonas Vyšniauskas. KJA S-gos Centro Valdybos adresas: Stasė Verbickaitė — 241 East Ave. N, Hamilton, Ontario, Canada.

MAS JAV Apygardos

Moksleivių Ateitininkų Kuopos JAV skirstomos į keturias apygardas.

Philadelphijos apygardą sudaro sekančios kuopos: Marijos Pečkauskaitės Broklyne, Newark, Philadelphia ir Baltimorėje. Apygardos Valdyba: pirmininkas — Vytautas Volertas, 1529 So. 2nd St., Philadelphia 47, Pa., nariai — Algimantas Gečiauskas ir Algimantas Žukauskas.

Clevelando Apygardai priklauso kuopos: Maironio Clevelande, Detroito ir Rochesteryje. Apygardos Valdyba: pirmininkas — Simas Laniaus-

Brocktono jaun. moksl. ateitininkai gamtoje

kas, 1434 E. 95th St., Cleveland 3, Ohic, nariai — Arvydas Barzdukas ir A. Iešmantas.

Chicagos Apygardai priklauso kuopos: Šv. Kazimiero E. St. Louis, kun. A. Lipniūno Chicagoj ir Los Angeles. Apygardos Valdybos pareigas eina MAS Centro Valdyba.

Bostono Apygardai priklauso kuopos: Bostone, Brocktone, Hartforde, Putname, Marianapolyje. Apygardos Valdybos sudėtis vėliau bus pranešta.

MAS Centro Valdyba.

Chicago, 1952 m. rugsėjo 20 d.

ATEITININKŲ ŽENKLELIAI

Moksleivių ir studentų ateitininkų ženkleliai yra jau pagaminti Kanadoje. Vieno ženklelio su pašto ir mui-to išlaidom kainą 75 centai. Prašome kreiptis ženklelių reikalu šiuo adresu: Kazys Ašoklis, 341 Dovercourt Rd., Toronto Ontario, Canada.

ADMINISTRATORIUS RAŠO

Perėjęs "Ateities" administraciją, pirmiausia noriu padėkoti Dr. A. Škėriui už jo pasiaukojimą ir darbą mūsų jaunimo žurnalui. Šių nelengvų pareigų pasiėmiau tik dėl to, kad man lietuviškojo jaunimo reikalai visada buvo prie širdies.

Susipažinęs su padėtimi, radau, kad "Ateitis" turi nemažą skolų, kurių išlyginimas priklausys nuo visų mūsų pastangų. Skolos mus verčia paskubėti ir greitai imtis įvairių priemonių. Tad pirmiausia dar kartą apeliuoju į tuos, kurie dar neatsiteisė už "Ateitį". Nenoriu jų įtarti bloga valia — skaityti ir neatsilyginti. Greičiausiai tai paprastas nerūpestingumas, amžinas atidėliojimas kitam kartui. Tad kiekvienas, kuris dar neatsiteisė už žurnalą, kuo skubiausiai tegu atsiteisia.

Taip pat būsime priversti kreiptis į visus jaunimo bičiulius, kuriems rūpi mūsų žurnalo išlaikymas, kad jie mus paremtų konkrečiomis aukomis.

Norėdamas, kad žurnalas laiku pasiektų skaitytojus, prašau visų skaitytojų, pakeitus adresą, tuoj pranešti apie tai administracijai, kartu nurodant ir senąjį adresą.

Visiems mums rūpi, kad mūsų žurnalas ne tik gyvuotų, bet kartu ir kuo plačiausiai plistų, kad kuo daugiau lietuviškojo jaunimo širdžių išliktu sveiku ir ištikimu savo senosioms tradicijoms. Todėl kiekvieno mūsų pareiga — "Ateitį" skleisti ir surasti jai naujų skaitytojų.

Tad į vieningą ir bendrą darbą su uolumu ir sąžiningumu! Bendromis jėgomis mes "Ateitį" ne tik išlaikysime, bet ją padarysime dar gražesnę, kurią pamėgs ir skaitys visas lietuvių katalikiškas jaunimas.

Kun. V. Dabušis,

Administratorius

Lapkričio mėnuo skelbiamas "Ateities" platinimo mėnesiu. Visos kuopos įpareigojamos praveisti kiek galima didesnę platinimo vają, surengti Ateities naudai bent vieną koncertą ar vakarą, pasistengti per šį mėnesį atsiskaityti, išlyginti senas skolas!

ADMINISTRACIJA

MAS RĖMĖJAI

MAS Centro Valdyba reiškia nuoširdžią padėką visiems rėmėjams už didelę paramą III Moksleivių Ateitininkų Stovyklai JAV, žurnalui "Ateičiai" ir tolimesniam sąjungos veikimui. Šie mūsų rėmėjai nusipelnę ypatingos moksleivių ateitininkų padėkos.

Kun. E. M. Paukštys, Chester, Pa., auکوjo 100 dolerių.

Kun. V. Atkočius, MIC, Chicago, Ill., Tėvų Marijonų vardu paauکوjo 50 dolerių.

Kun. V. Slavynas, War, W. Va., — 25 dol., Dr. A. Alekna, Chicago, Ill. — 20 dol., kun. A. Ežerskis — 15 dol., kun. V. Cukuras, kun. V. Martinkus, kun. J. Panavas, kun. F. Bartkus, kun. A. Steponaitis, kun. T. Narbutas, kun. V. Karalevičius ir kun. V. Martusevich — po 10 dol. Kun. Dr. A. Deksnys — 7 dol.

Tėv. V. Gidžiūnas, OFM, kun. A. Petraitis, kun. J. V. Skripkus, kun. P. Juškaitis, kun. L. Jankus, kun. St. Yla, kun. J. Prunskis, kun. Pr. Kura, kun. Patašius, kun. P. Jonaitis — po 5 dol.

Nekalto Prasidėjimo Seserys, Clarendon Hills — 2 dol.

Brocktono Sendraugiai Ateitininkai auکوjo 57 dol., iš jų:

J. Jakavonytė — 15 dol., kun. J. Švagždys — 10 dol., O. M. Kašetai-

tytė Ir. ir St. Eitavičiai, A. ir S. Sužiedėliai, kun. K. Klimas, K. ir Pr. Keblinskai — po 5 dol.; Z. Kucinienė — 3 dol., F. Stundžia ir Pr. Petkelienė — po 2 dol.

Brocktono Moksleivių Ateitininkų kuopa auکوjo \$6.25.

Bostono Studentų Ateitininkų Draugovė auکوjo 10 dol.

(Bus daugiau)

VISIEMS J. A. V. ATEITININKAMS

At-ku Šelpimo Fondo reikalu

BRANGIEJI,

Ateitininkų Šelpimo Fondas veikia nuo 1948 metų spalio mėnesio. Per tą laiką jam pavyko suorganizuoti 4,300 dolerių, kuriuos išdalino studijuojančiam ir pašalpos reikalingam katalikiškam jaunimui. Jau šiais metais Fondas yra sušelpęs 11 studentų 2300 dolerių. Artinasi mokslo metai. Fondo Valdyba vėl turi visą eilę prašymų, kuriuos neatidėliojant reiktų patenkinti, o Fondo iždas yra visiškai išsistėmęs.

Ateitininkų Šelpimo Fondo Valdyba prašo išplatinti pasiųstas laimėjimų knygutės. Vienoje yra 24 bilietai po 25 centus. Už 20 bilietų — 5 dolerius prašome prisiųsti Fondo pirmininkui, o 4 bilietai lieka už platinimą dovanų.

Nupirkę ar išplatinę laimėjimų knygelę ir pasiuntę Fondo Valdybos pirmininkui 5 dol., tuo pačiu skaitysis Fondo nariu, užsimokėjusiu nario mokestį už 1952 metus. Be to, dar pasilieka galimybė laimėti pinigų.

Laimėti bus galima — \$200 — 100 — 50. Viso 350 dol.

Laimėjimų paskirstymas bus Ateitininkų Šelpimo Fondo ruošiamos šventės proga — Kristaus Karaliaus šventėje, š. m. spalio 26 d., Angelų Karalienės parapijos salėje, Brooklyn, N. Y.

Pinigus siųsti arba čekius rašyti šiuo vardu: **Ateitis Relief Fund**, arba **Msgr. John Balkūnas**, 64-14 56th Road, Maspeth, 78, L. I., N. Y.

Kiekvienas ateitininkas sendraugis, moksleivis ar studentas, kurs bent kiek uždirba, yra įpareigojamas būti Ateitininkų Šelpimo Fondo nariu ir padėti sušelpinti besimokantį katalikišką jaunimą. Šiuomi yra duodama gera proga užsimokėti nario mokestį. Kas nepajėgia knygutės nupirkti, turi galimybę ją išplatinti pažįstamų tarpe ir, už išplatintus bilietus prisiuntęs 5 dol., skaitysis užsimokėjęs nario mokestį už 1952 metus.

Tenelieka nė vieno, kuris, gavęs šią laimėjimų knygutę, liktų už ją neatsiskaitęs.

Ateitininkų Šelpimo Fondas laukia jūsų malonaus bendradarbiavimo ir paramos.

Jūsų Kristuje

PREL. J. BALKŪNAS,

At-ku Šelpimo Fondo Pirmininkas

Maspeth, N. Y., 1952. 8. 26.

MINTI MIKLINK

UŽDAVINYS NR. 4.

Vertinamas 3 taškais

Ūkininkas nori apsodinti medžiais plotą žemės taip, kad būtų dešimt eilių medžių po penkis medžius eilėje. Kiek mažiausiai medžių jam reikia?

Š A R A D A (NR. 5)

Vert. 2 taškais

Vieną spalvą jei paimsi,
Pirmą raidę jai nutrinsi,
Į jos vietą naują dėsi
Stalio įrankį regėsi!
Vėl pakeiksi raidę pirmą
Ir matysi dangų širmą,—
Bus daug sniego ir daug vėjo,
Kaip dar niekas neregėjo.

Gausi žodį būdvardinį
Vilksies paltą pakulinį;
Ir jei dar nenusiminsi, —
Orą tuo žodžiu vadinsi.

UŽDAVINYS NR. 6

Vertinamas 1 tašku

Kaip pavadinti giminaitį, kuris yra mano senelio dukters vyras?

PEREITO NUMERIO UŽDAVINIŲ ATSAKYMAI

NR. 1. 1. Šiauliai, 2. Ausis, 3. Lisabona, 4. Koreja, 5. Augustinas, 6. Utena, 7. Sąjunga, 8. Kadangi, 9. Italija, 10. Sibiras.

Šių žodžių pirmąsias raides skaitydami, gausime atsakymą: **ŠALKAUSKIS.**

NR. 2. 2 pridėję prie 2, gausime 22.

NR. 3. Vėžys - Nevėžis - Panevėžys.

PASTABA: uždavinių sprendimus prašoma siųsti redakcijai iki lapkričio 25 dienos.

